

d/academie

GRATIS

d,

Tijdschrift van het
Deeltijds Kunstonderwijs,
Beeldende Kunsten

Interviews met

Hilde Crevits
Dirk De Wachter
Danny Ilegems
Bué The Warrior
Jonas Geirnaert
Natalie Braine

a

ca

de

m i e

nummer 2
september 2015

Aalst
www.academiebk-aalst.be

Aarschot
www.habk.be

Anderlecht
www.academieanderlecht.be

Antwerpen
www.academieantwerpenko.org

Arendonk
www.academiearendonk.be

Berchem
www.academieberchem.be

Bilzen
www.academie.bilzen.be

Borsbeek
www.academie-borsbeek.be

Brasschaat
www.academie-noord.be

Brugge
www.academiebruggedko.be

Brussel Schaarbeek
www.sintlukas.com

Deinze
www.tekenacademiedeinze.be

Dendermonde
www.tekenacademiedendermonde.be

Eeklo
www.kunstacademie-eeklo.be

Etterbeek / Woluwe
www.rhokacademie.be

Geel
www.kunstacademie.geel.be

Genk
www.academiegenk.be

Gent
www.academiegent.be

Gent Sint-Lucas Academie
www.sintlucasacademie.be

Geraardsbergen
kunstacademie.geraardsbergen.be

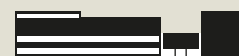
Halle
www.meiboom.info

Hamme
www.academiehamme.be

Harelbeke
www.harelbeke.be/sabv

Hasselt
www.kunstencampushasselt.be

Heist-op-den-berg
www.tekenacademieheist.be

Herentals
www.herentals.be

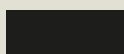
Heusden-Zolder
www.academie.be

Hoboken
www.academiehoboken.be

Hoogstraten
www.iko-dekunstacademie.be

Hove
www.dekunstacademiehove.be

Ieper
www.academie-ieper.be

Kapellen
www.st-lucas-kapellen.be

Knokke-Heist
www.dekunstacademie.be

Koksijde
www.westhoekacademie.be

Kontich
www.academiekontich.be

Kortrijk
www.academiekortrijk.be

Beste lezer,

September 2015. Meer dan 170.000 leerlingen beginnen (opnieuw) aan een opleiding in het Deeltijds Kunstonderwijs (DKO) in Vlaanderen. In wat men gemeenzaam “de Teken- en Muziekscholen” noemt kunnen kinderen, jongeren en volwassenen terecht voor tal van disciplines in de opties Muziek, Woord, Dans, Beeld en Media.

In dit tweede nummer van d’academie presenteren we aan de hand van enkele fijne getuigenissen opnieuw een rijk en divers beeld van de Academies voor Beeldende Kunsten. Interviews met onze ambassadeurs — kunstenaars of media-personaliteiten die een verleden in het deeltijds kunstonderwijs hebben — worden afgewisseld met kunstenaarspagina’s en impressies uit de academies met een bijzondere focus op de jongeren van de Middelbare graad.

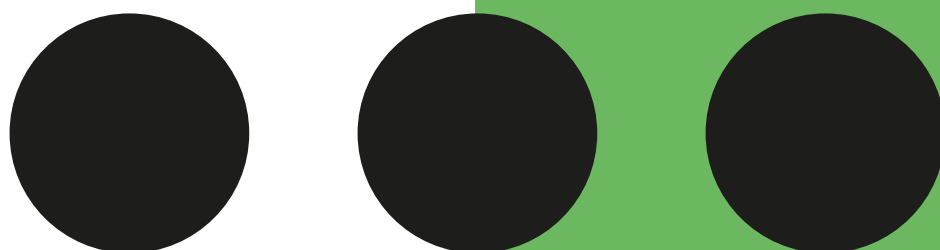
Wat opvalt in de diverse verhalen en getuigenissen is dat men de academie ervaart als een plek waar de wetmatigheden van het dagelijkse leven als het ware tijdelijk tussen haakjes worden gezet. Een plek waar plots zaken gerealiseerd worden die men voorheen onmogelijk achtte. Een plek waar je jezelf kunt tegenkomen. Een plek waar je leert

omgaan met jouw mogelijkheden, maar ook met jouw beperkingen. Een plek waar je jouw eigen talent kunt ontwikkelen zonder dat je het hoeft te vergelijken met de ander. De academie als een autonome en in potentie revolutionaire plek. Het is vanuit zo’n plek dat je als leerling een ander standpunt kunt innemen en een kritische visie kunt ontwikkelen over de cultuur en de maatschappij waarin je leeft.

Welkom in onze academies!

2	Hilde Crevits	interview
8	Film Noir	impressie
9	Gerard Herman	artist page
10	Schoon gezegd!	citaten
12	Piet Meersschaut	artist page
13	Kabinet	impressie
14	Jonas Geirnaert	ambassadeur
18	Bué The Warrior	ambassadeur
22	Middelbare Graad Menen	impressie
24	Dirk De Wachter	ambassadeur
28	Floris Vanhoof	artist page
30	Dag van de kansarmen	accent
32	Jean-Claude Savat	impressie
33	Street Art Reflected	impressie
34	Danny Ilegems	ambassadeur
38	Plots beroemd	impressie
39	Bram Terry	artist page
40	Architectuur	impressie
42	Natalie Braine	ambassadeur
46	Jongerenwerking	accent
49	Oorlog Verbeeld	impressie
50	Project Sun 24/7	impressie
51	Animatiefilmers	impressie
52	Drempels	opinie

“Voor mij heeft kunst een maatschappelijke functie:

het geeft kleur aan ons leven, inspireert en confronteert ons.”

Vragen voor minister Hilde Crevits over het DKO (afdeling beeldend kunstonderwijs).

Interview met Vlaams minister van Onderwijs en viceminister-president van de Vlaamse Regering Hilde Crevits (1967), Brussel, mei 2015.

Hilde Van Canneyt: Mevrouw de minister, in de inleiding van uw beleidsnota staat dat onderwijs een fantastische kweekvijver is en zich als laboratorium voor talent maximaal moet kunnen ontplooiën. Kunstenaar Joseph Beuys declameerde ooit: "Iedereen is een kunstenaar". Kunt u zich daar in vinden?

Hilde Crevits: Zeker, al geloof ik niet dat *iedereen* kunstenaar moet zijn. Maar ik geloof wél dat iedereen creatief is of kan zijn. We moeten dat veel meer opzoeken. In één van zijn voordrachten, vertelt Ken Robinson het verhaal van een meisje dat aan het tekenen is. Wanneer de leraar vraagt wie ze tekent, antwoordt ze dat ze een tekening van God maakt. "Maar niemand weet hoe God eruit ziet", antwoordt de leraar. "Oh, maar zodra ik klaar ben, weten ze het wel!" Onderwijs mag niet beknotten, dat is de essentie van het verhaal. Geven we jongeren en volwassenen vrijheid, dan krijgen ze vleugels.

Mooi gezegd! Wat zou voor u een wereld zonder kunst en cultuur zijn?

Ik draai het liever om. Wat betekenen kunst en cultuur voor de wereld? De Amerikaanse filosofe Martha Nussbaum wees er in haar boek *Not for profit* op. Kunst en cultuur bieden ons de mogelijkheid om de wereld door de ogen van een ander te zien. Dat helpt om ons in anderen te verplaatsen en om met andere ogen naar onszelf te kijken. Voor mij heeft kunst een maatschappelijke functie: het geeft kleur aan ons leven, inspireert en confronteert ons. Kunst leidt tot andere gedachten en leert ons open te staan voor andere, niet-materiële zaken. Tegelijk biedt kunst de mensen de mogelijkheid om zich te uiten, om creatief bezig te zijn. Kunst en cultuur brengen mensen bij elkaar.

Wat prikkelt u beeldend? Hebt u bepaalde kunstenaars of kunstwerken die u boeien, vertederen of inspireren? Of houdt u meer van de andere kunsten? Of is het toch *het lopen* dat meer voor een uitlaatklep zorgt — u bent een loper — en u even de politiek doet vergeten?

Ik volg niet in het bijzonder een bepaalde kunstenaar. Ik heb wel oog voor schoonheid, schone vormen en esthetiek en ik vind dat ik een goed oog heb voor detail en lichtinval. Ik neem ook zelf nogal veel foto's en selfie's. Dat is voor mij een soort dagboek. Ook hier in mijn kabinet vind ik het — voor mezelf — ongelooflijk belangrijk naar welke kunstwerken ik elke dag kijk. Ik kan ook enorm genieten van de kunst van de taal, zoals een mooie zin... en als ik een goed boek begin te lezen ben ik niet meer te stoppen.

Hebt u — of hebben uw kinderen — ooit DKO gevolgd? U zei onlangs in *De Zevende Dag* dat jongeren die deeltijds kunstonderwijs volgen,

beter slagen in het hoger onderwijs.

Ik ben *ervaringsdeskundige*: ik heb zelf notenleer gevolgd. Mijn kinderen volgen muziekschool. En de piano in onze living is méér dan aanwezig! Ik weet dus hoe verrijkend dat is. Het feit dat ik niet kan tekenen — of dat gevoel niet heb — vind ik een handicap. Maar ik wil wel benadrukken dat ik — naast het cognitieve en het studeren — de fantasie enorm belangrijk vind. Dat is een extra taal. Het DKO moet *de wolkjes* mogelijk maken.

Hoe ziet u de relatie tussen kunst- en cultuurparticipatie (in de zin van het beleven van kunst in musea, theaters, concertzalen, het lezen van een boek...) en het deeltijds kunstonderwijs?

Ik zie zéker een verband tussen kunstonderwijs en cultuurparticipatie. Ook ruimer zie ik cultuureducatie in het leerplichtonderwijs als een belangrijke hefboom. Onderwijs heeft een niet te onderschatten emancipatorische kracht op dat vlak, vooral voor kinderen en jongeren met een sociale achtergrond die minder cultuur- en kunstminde is. Heel wat kinderen en jongeren ontdekken theater, literatuur en musea via de school. Naast leren *over* kunst, moet onderwijs leerlingen vooral prikkelen en inspireren om *zelf* kunst te ontdekken. Leerkrachten in het kunstonderwijs zijn veelal zelf kunstenaars en dus goed geplaatst om de vonk te laten overspringen. Ook hier geldt: jong geleerd is oud gedaan. Onderzoek toont aan dat kinderen die op jonge leeftijd met kunst en cultuur in aanraking komen, ook als volwassenen blijven participeren.

Topmanagers benadrukken vaak het belang van creativiteit in het bedrijfsleven. Denkt u dat artistieke opleidingen binnen het DKO daar ook kunnen toe bijdragen?

Onze economie heeft zeker creatieve geesten nodig: mensen die buiten de lijntjes durven kleuren. Kunstonderwijs kan helpen om jongeren die *mindset* bij te brengen. Maar niet alleen in de economie. Kunst kan bijdragen aan een duurzame en verbindende samenleving. Zo doen artistieke interventies in steden mensen heel anders kijken naar hun buurt. Ook amateurkunstenaars vervullen daarin een sleutelrol. Kunst en cultuur geven letterlijk stof tot nadenken en zorgen voor dialoog. Kunstenaars zijn voor mij dus tegelijkertijd vrienden en brugbouwers.

In uw beleidsnota las ik dat u kunst- en cultuureducatie beschouwt als een essentieel onderdeel van het onderwijs. Kinderen, jongeren en volwassenen met een interesse en aanleg voor kunst moeten ook terecht kunnen in het deeltijds kunstonderwijs dat aansluit bij de kunstwereld en de cultuurbeleving van de 21^e eeuw. Dit is van wezenlijk belang voor de persoonlijke en sociale ontwikkeling van alle betrokkenen. Samen met uw collega bevoegd voor cultuur wil u de synergie tussen de actoren uit onderwijs en cultuur blijven bevorderen, alsook werk maken van een actualisering van het deeltijds kunstonderwijs.

Hoe ziet u de relatie tussen het DKO en het professionele kunstenveld dat ressorteert onder de bevoegdheid van uw collega Sven Gatz?

Eigen aan het kunstenveld is dat het een heel dynamisch veld is. Je merkt dat de verschillende kunstvormen meer en meer in elkaar overvloeien en in elkaars vaarwater geraken. Het nieuwe Kunstendecreet met het eengemaakte steunpunt Kunstenpunt, illustreert hoe het beleid zich aanpast aan hoe de sector evolueert. Ook voor deeltijds kunstonderwijs zijn de evoluties in de kunsten van groot belang: academies zijn lang geen ivoren torens meer. Ik vind het heel belangrijk dat academies de vinger aan de pols houden. Leerlingen leren hun eigen werk te plaatsen in de historische en actuele evolutie van de kunst. Heel wat academies organiseren nu al meermaals per jaar museumuitstappen, maar ook een stage in een cultuurcentrum of bij een kunstenaar kan een beklijvende leerervaring zijn. Via het systeem van leren in een alternatieve leercontext, kunnen leerlingen het leren in en buiten de academie combineren. De Vlaamse Regering heeft deze mogelijkheid begin dit schooljaar goedgekeurd. Ik wil met mijn collega bekijken hoe we academies en professionele kunstorganisaties nog meer kunnen stimuleren om hiervan gebruik te maken.

De eigenheid van de opleiding Beeld wordt door de overheid veelal samen met de andere opleidingen op één hoop gegooid. Toch bestaat er een wezenlijk verschil tussen de opleidingen Beeld en bv. Muziek. Waar Beeld vooral procesmatig onderzoekt hoe leerlingen bezig zijn, zal Muziek veelal eerst algemene technieken en attitudes aanleren en dan pas kijken wie voldoende beslagen is om verder te gaan. Is dit niet een fundamenteel verschil dat soms wordt vergeten bij hervorming en herstructurering?

De ultieme drijfveer om kunst te maken lijkt mij dezelfde, of het nu gaat om beeldende kunst of muziek. Mensen willen zich artistiek uitdrukken of schoonheid creëren die anderen weet te raken. Toch is de keuze voor een bepaald medium niet vrijblijvend. Waarom iemand kiest voor muziek, theater of beeldende kunst is vaak heel erg persoonlijk en bepalend voor zijn identiteit als kunstenaar. Er bestaat zelfs een interferentie tussen het medium en de persoonlijkheid: voor de fotograaf is de foto niet enkel een manier om de werkelijkheid vast te leggen, maar de werkelijkheid verschijnt voor hem fotografisch. De verschillende disciplines hebben dus zeker een eigenheid die we niet onder de mat mogen vegen. Zoals ik al zei, experimenteren kunstenaars in deze eeuw echter volop met de raakvlakken tussen die disciplines. *Crossovers* laten spannende projecten ontstaan. Op artistiek-pedagogisch vlak merk je inderdaad grote verschillen tussen de aanpak in de academies voor beeldende kunst en de academies voor podiumkunsten. Toch leiden ze allebei tot vaak verbluffende leerresultaten. Ik wil daarom zeker niet alle studierichtingen op één hoop gooien. Die diversiteit maakt het net interessant om van elkaar te leren. Om de dialoog tussen leerkrachten van verschillende studierichtingen te stimuleren,

helpt het om eenzelfde pedagogisch begrippenkader te hanteren. Het referentiekader kunstonderwijs dat recent is ontwikkeld met het oog op nieuwe einddoelen, bevat zes generieke competentieclusters: het unieke ik, de kunstenaar, het vakmanschap, de performance, het samenwerken en het onderzoeken. Dit begrippenkader slaat aan bij leerkrachten in alle studierichtingen en laat toe om samen na te denken. Kwaliteitsvol kunstonderwijs is geen eenmanszaak maar ontstaat door het samenbrengen van diverse invalshoeken.

Ik heb even mijn oor te luisteren gelegd bij enkele DKO-directeurs, tevens de oprichters van het tijdschrift d'academie. Snapt u dat ze de koppen bij elkaar wilden steken om hun kunstonderwijs meer bekendheid/toegankelijkheid/erkenning te geven en dat er nood was aan een nieuw en fris imago? Het DKO is zoveel méér dan een knutselclub op woensdag- of zaterdagmiddag. De directeurs willen aantonen dat ze kwaliteitsvol bezig zijn, voldoende expertise in huis hebben en hun zaak serieus nemen. Daarnaast willen ze ook staven dat hun DKO veel sterke troeven heeft en een duurzaam én democratisch leertraject kan aanbieden naast de vele privé- of gesubsidieerde initiatieven die ondanks hun dure prijskaartje met veel toeters en bellen worden binnengehaald.

Zeker en vast. De directeurs morgen trots zijn op wat hun academie te bieden heeft. Niet alleen voor de leerlingen die er les volgen, maar ook voor het lokale culturele leven vormt de academie vaak een epicentrum van artistieke bedrijvigheid. Die inbedding en zichtbaarheid in de lokale context is heel cruciaal. De maatschappelijke meerwaarde van het DKO wordt letterlijk tastbaar in de vele tentoonstellingen, happeningen en events die de academies jaarlijks organiseren. Maar ook gezamenlijke initiatieven zoals de *Dag van het DKO* dragen bij tot een positieve en actuele uitstraling van de academies.

Een vraag die iedereen bezighoudt is: hebt u voldoende inzicht in het gegeven DKO en voldoende vertrouwen in wie u hierin ondersteunt? Weet u wie ze zijn en wat ze doen? Weet u hoeveel ze er voor over hebben en hoe ze constant blijven trekken om hun toch unieke systeem in stand te houden, waarbij ze aan een heel divers en ook heel groot publiek een brede artistieke vorming en kunstbeleving proberen mee te geven? Ook hier gaat het om leraren en directeurs die voor een loopbaan in het onderwijs kiezen uit passie, zoals in de inleiding van uw beleidsnota staat.

Ik vind de persoonlijkheid van een directeur cruciaal. De leerkrachten en directeurs die ik ontmoet zijn stuk voor stuk heel geëngageerde mensen die zich met hart en ziel inzetten voor hun academie en hun leerlingen. Daarbij moeten ze vaak barrières overwinnen. Ook zij ervaren de gevolgen van de budgettaire krapte die met name heerst bij de lokale besturen. Het enthousiasme waarmee directeurs en

academieteams initiatieven blijven nemen en zich voortdurend blijven professionaliseren, vind ik bewonderenswaardig. Je kiest immers vaak een bepaalde studierichting onder impuls van een vroegere leraar die je heeft geïnspireerd. Al besef ik ook dat een leraar soms zo kan vastzitten aan leerplannen, dat je zijn of haar persoonlijkheid niet meer ziet.

Er is letterlijk meer adem nodig voor iedereen.

Dat is mooi gezegd. Je moet een evenwicht kunnen vinden tussen regels die comfort en duidelijkheid brengen en die tegelijk ook voldoende vrijheid toelaten.

Denkt u dat een aantal facetten die specifiek zijn voor het DKO — en dan vooral vanuit de opleiding Beeld — voldoende gekend of erkend zijn door de diverse overheden?

Het DKO biedt een heel ruim palet aan opleidingsmogelijkheden. Naast de meer traditionele — maar nog altijd relevante — opleidingen zoals schilderkunst en beeldhouwkunst zijn er heel gespecialiseerde opleidingen zoals glaskunst, mode en theaterkostuumontwerp of monumentale kunst. Het is goed mogelijk dat mensen dergelijke opleidingen niet spontaan associëren met DKO. Misschien moeten we met het oog op een niveaudecreet, samen met de sector nadenken over de benamingen van het opleidingsaanbod. Dekt de vlag altijd de lading? Welke benamingen passen bij een actueel kunstenlandschap?

Wat kan het DKO betekenen voor het hoger kunstonderwijs? Is de middelbare graad van het DKO (in combinatie met ASO) geen betere voorbereiding op een master in het hoger kunstonderwijs dan het KSO? Zijn de opleidingen van DKO-academies voldoende uitgerust naar flexibiliteit en projectmatige aanpak toe? Als van kunststudenten wordt verwacht dat zij hun eigen weg kiezen moet er dan niet ingezet worden op het maken van eigen keuzes en het autonoom leren werken?

In een recente screening van de studierichtingen in het secundair onderwijs zijn de slaagkansen van de afgestudeerden in kaart gebracht. Voor KSO merk je dat sommige richtingen een goede doorstroom naar academische en professionele bachelors in het hoger kunstonderwijs opleveren, voor andere richtingen is de doorstroom minder vanzelfsprekend. De overgang van DKO naar hoger kunstonderwijs is nog niet systematisch onderzocht. Ik kan daarover nog geen uitspraken doen. Er loopt momenteel wel een wetenschappelijk onderzoek naar de leerloopbanen in het DKO, waarin de doorstroom naar het hoger onderwijs ook zal worden onderzocht. Positief voor het DKO is dat blijkt dat de slaagkansen van studenten in het hoger onderwijs met 6% toenemen als ze DKO gevolgd hebben. Ik wil daarom de academie nog dichter in en bij de klas brengen. Zo heb je nu al een variant op de bosklassen en de cultuurklassen, waarbij leerlingen op cultuurklas gaan naar de academie. Daar kunnen prachtige projecten uit ontstaan.

De academie van Sint-Niklaas hekelde ‘jullie’ besparingsmaatregelen, omdat er minder werkingsgelden werden toegekend, terwijl het inschrijvingsgeld voor volwassenen zal stijgen van 200 naar 300 euro en er gesnoeid dreigt te worden in het aantal leerkrachten. Op de Dag van het Deeltijds Kunstonderwijs werden als protest bordjes met *te koop* op zowat alle ramen en deuren van de academie geplakt...

Een legislatuur beginnen met besparingen is natuurlijk nooit prettig. Noodgedwongen heeft de Vlaamse Regering de bijdrage van de leerlingen moeten verhogen om de kwaliteit van het DKO veilig te stellen. Wel hebben we voor de jongvolwassenen (18 t.e.m. 24 jaar) een nieuwe categorie gecreëerd. Zij volgen allen les aan het verminderd volwassenentarief (125 euro). En voor de kinderen verandert er niets: we hebben bewust het sociaal tarief (40 euro) behouden, dat vind ik cruciaal. Het onderwijspersoneel hebben we bewust ontzien.

Wat denkt u dat de gevolgen zullen zijn van de prijsverhoging van de hogere en specialisatiegraad voor regio's waar er meer (kans)armoede heerst, zoals bijvoorbeeld in Mene? Ze merken daar nu reeds dat mensen zullen afhaken, terwijl ze daar toch ook hun kinderen de kans willen blijven geven academie te volgen...

De Vlaamse Regering heeft ervoor gekozen om jongeren en volwassenen die recht hebben op een sociale reductie te vrijwaren van de tariefverhoging. Voor 75% van de leerlingen verandert het tarief niet. Dat neemt niet weg dat de toegankelijkheid voor mensen in (kans)armoede nog beter kan. Ik denk dat we daar bij onze hervormingen heel veel aandacht moeten voor hebben. Een aantal lokale besturen hebben interessante initiatieven ontwikkeld om de financiële drempels voor deze leerlingen af te bouwen. Ik denk bv. aan de UITpas in de regio Aalst. Bovendien zijn er ook andere dan financiële drempels die verhinderen dat mensen in (kans)armoede de weg naar het DKO vinden. Ook daar liggen nog uitdagingen voor academies, lokale besturen en de Vlaamse Overheid.

Is het voor scholen die nascholing willen volgen — wanneer na doorlichting bv. blijkt dat ze hun muzische vorming moeten optimaliseren — niet mogelijk om hun inschrijvingsgeld achterwege te laten? Zo vroeg een DKO-directeur mij.

De samenwerking tussen academies en scholen kan veel betekenen voor leerkrachten. Muzische vorming blijft in het basisonderwijs een zorgenkindje. Door hun unieke combinatie van artistieke excellentie en pedagogische kwaliteiten, kunnen DKO-leerkrachten hun collega's uit het basisonderwijs en het secundair onderwijs inspireren en pedagogisch ondersteunen. Ik wil onderzoeken hoe we die samenwerking nog kunnen optimaliseren. Ik geloof zeker in de kansen van een professionaliseringsaanbod van academies voor de leerkrachten van de scholen in de buurt. Instapkosten mogen uiteraard geen drempel opwerpen,

“

”

maar het hoeft ook niet volledig gratis te zijn. Er zijn trouwens ook hier weer mooie uitwisselingsprojecten mogelijk waarbij een leraar DKO muzische vorming komt geven in de lagere school, terwijl de onderwijzer zelf gaat bijscholen in de academie.

Om af te sluiten: hebt u buiten de politiek, het onderwijs en de sport, nog verdere dromen?

Ik zou ooit nog filosofie willen studeren...

Indien u ergens een gaatje vrij heeft, bent u steeds welkom in de academies om eens een aantal lessen in het DKO te komen volgen, werd me ingefluisterd.

Graag!

Dank u voor uw tijd mevrouw de minister en succes met uw verdere carrière!

“Ik geloof wél dat iedereen creatief is of kan zijn.”

Academie Noord werkt in het derde en vierde jaar van de middelbare graad al enkele jaren rond een uitgebreid project (foto, animatie, juwelenontwerp...). Gedurende een afgemeten langere periode dompelen we de leerlingen onder in een bepaald thema, medium of techniek.

De bedoeling van deze projecten is de leerlingen te laten nadenken over hoe je vorm kan geven aan inhoud of hoe je een beeld kan opbouwen, vertrekkende vanuit een inhoud of thema. We willen hen via deze weg voorbereiden op de specifieke ateliers die je kan volgen in het vijfde en zesde jaar: daar worden zij verondersteld om via een zelf aangebracht thema of een gekozen inhoud een eigen beeldtaal te ontwikkelen.

Voor dit schooljaar hebben we gekozen voor het thema van de *film noir*: dit gebeurde gedurende een weekend, dus niet één lesmoment, maar eerder een kunstfestivalletje waarbij de leerlingen van vrijdagavond tot en met zaterdagavond in het *film noir*-labo werkten rond dit gegeven.

Academie Noord
www.academie-noord.be

7 CITATEN OMTRENT KUNST EN ONDERWIJS

“Het verlangen kunstenaar te worden of met kunst bezig zijn is minstens zo belangrijk.”

“

Compilatie: William Ploegaert
(eigen vertalingen, tenzij anders vermeld)

“Onderwijzen is niet het vullen van een emmer maar het ontsteken van een vuur”

W. B. Yeats

“Het atelier is een afgescheiden ruimte waar de activiteiten van het kijken, tekenen of bewegen losgekoppeld worden van wat gangbaar is en op zichzelf komen te staan. Het atelier maakt mogelijk dat deze activiteiten losgekoppeld worden van gangbare interpretaties en betekenissen. Ze worden uit de context getrokken. De blik, het lichaam, de handen worden vrijgemaakt, en kijken, bewegen, vormen, kleuren en texturen worden op zichzelf interessant, opengesteld voor publiek gebruik, en dus voor nieuw gebruik. Ze verschijnen als middelen, zonder vooropgesteld doel.”

Jan Masschelein, “Het atelier als autonome pedagogische plek”, opgenomen in de bundel “Autonomie als waarde, dilemma’s in kunst en onderwijs” (Pascal Gielen red.), Valiz Amsterdam / Fontyns Hogeschool Tilburg, 2013

“Het gaat er niet langer om de kunst te leren maar te leren door middel van kunst.”

Denyse Beaulieu, “L’enfant vers l’art”
(Editions Autrement, Paris, 1993)

“Het ont-kunstenaren: enkel wanneer kunstenaars zich niet langer vastklampen aan

het kunstenaar-zijn kunnen zij hun talenten omwisselen tot iets wat in het gewone leven van waarde is: het spel. Het spel als ruilmiddel. We leren het best door middel van spel en de ont-kunstenaar kan dit bewerkstelligen. In hun nieuwe functie van opvoeders of leraars hoeven ze slechts het spel te spelen dat ze speelden onder de noemer 'kunst', maar deze keer te midden van hen die daar niet om geven. Geleidelijk aan zal hun status van kunstenaar irrelevant worden."

Alan Kaprow, "The Education of the un-artist, part II", opgenomen in de bundel "Essays on the blurring of art and life", Jeff Kelley ed. University of California Press, Berkeley, Los Angeles, London, 2003

"... Eerst zette hij een parcours uit, in een soort van cirkel. ('Het hoeft niet precies rond te zijn', zei hij.) Toen werden alle aanwezigen langs het parcours gezet, op willekeurige plekken. Er werd niet geteld van: 'Eén, twee, drie, af.' Nee, de dieren begonnen gewoon te rennen wanneer ze wilden en stopten ook wanneer ze wilden. Het was dus niet zo duidelijk wanneer de race voorbij was. (...) Tenslotte zei de Dodo: 'We hebben allemaal gewonnen en krijgen dus allemaal een prijs.'"

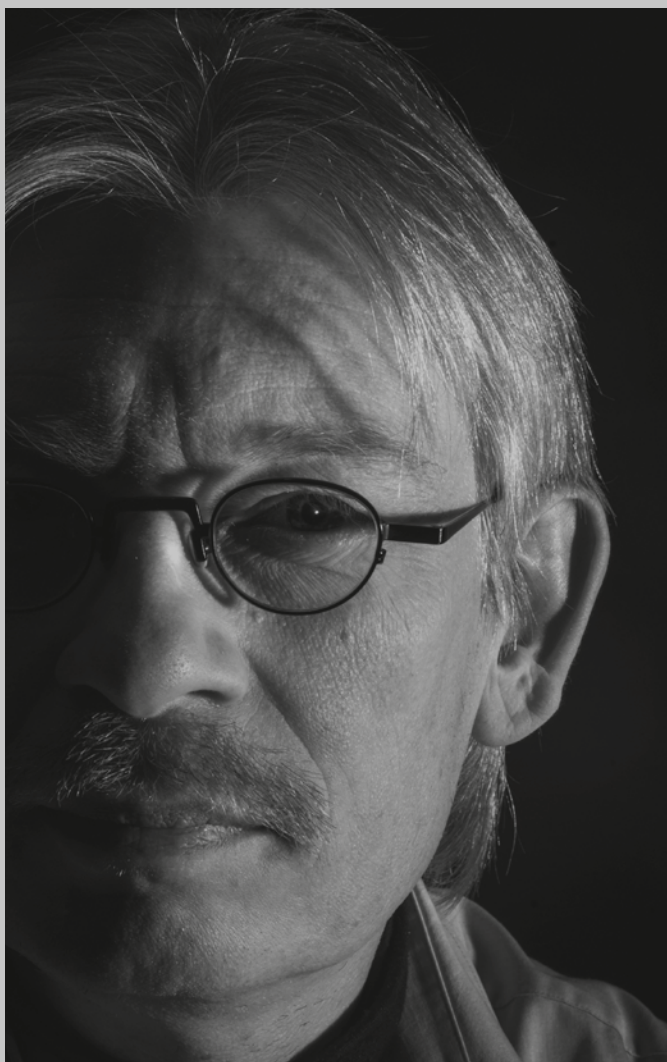
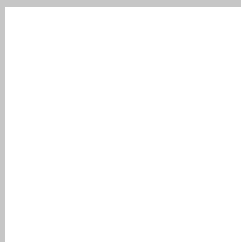
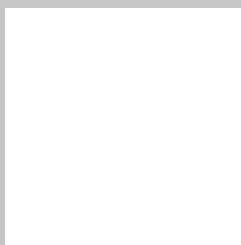
Lewis Carroll, "Alice in Wonderland", vertaling Sofia Engelsman, Gottmer, Haarlem 2014

"Academies bekritisieren omdat ze soms tot kinderopvang dienen of ateliers zijn voor personen die nooit kunstenaar zullen worden maar gewoon komen voor het plezier om met kunst bezig te zijn, is voorbijgaan aan één van hun fundamentele functies.(...) Het verlangen kunstenaar te worden of met kunst bezig te zijn is minstens zo belangrijk"

Yves Michaud, "Enseigner l'art?", Editions Jacqueline Chambon, Nîmes, 1993

"Een academie is een gebouw met een academie er in"

Paul Elliman in Metropolis M, 2006/nr.4

Piet Meersschaut volgde een opleiding als jazzmuzikant en is jarenlang actief in de muzieksector, onder meer als pianist-toetsenman in verschillende bezettingen. De overdaad aan decibels bij het dagelijks repeteren en optreden leidden tot gehoorproblemen. Zo moest hij een achttal jaar geleden noodgedwongen een andere focus zoeken om zijn creativiteit op los te laten.

Nu was, naast muziek, ook beeld nooit ver weg uit zijn leven. Zijn vader was een begenadigd amateurfotograaf, waardoor hij van jongs af aan in contact kwam met de kunstfotografie. Zelf was hij ook altijd gepassioneerd door film. Als kind van de 'video killed the radio star'-cultuur ontwikkelde hij zijn interesse in muziek gerelateerde videokunst.

Via een vriend begint hij in 2007 lessen te volgen in het videoatelier van de Kunstacademie van Wetteren. Met als eerste idee er videoclips en muziekdocumentaires te leren maken. Na een reeks van experimentele kunstfilms, reportages en videoclips kreeg hij de kans om als cameraman mee te werken aan *Ons dorp*, een lokale langspeler voor en door Oosterzele. Twee jaar later kreeg hij als DOP (Director of Photography) de verantwoordelijkheid over het gehele fotografische proces van de langspeelfilm *De Maagd van Gent*, een uniek filmproject in een regie van Nicolas Rahoens. Deze film won vorig jaar het Vlaams filmfestival in Utrecht.

De fictie-kortfilm *Chopin* was het eindwerk voor zijn hogere graadstudies aan de Wetterse academie en was meteen zijn regiedebuut. Het verhaal, waarbij muziek centraal staat, heeft Piet Meersschaut volledig zelf geschreven en verfilmd. In februari 2015 werd dit project bekroond met de publieksprijs tijdens het kortfilmfestival *Kortgeknipt* in Sint-Niklaas.

Piet Meersschaut
(°1966, woont in Melle)

Illustratoren waren te gast in Kabinet i: Carll Cneut, Korneel Detailleur, Julie Van Wezemael, Tom Schamp, Tim Van den Abeele, Anton Van Herbruggen, Alain Verster, Heike Villavincencio en Gerda Dendooven.

De tentoonstelling gaf een inblik in het gevarieerde Vlaamse illustratielandschap: wat is de identiteit van de artiesten? Wat is hun métier? Met welk materiaal werken ze en welke vertelvorm hanteren ze? Elke illustrator bracht ook een persoonlijk object mee dat inspireert bij het maken van zijn of haar prenten, dingen die rechtstreeks of onrechtstreeks een weg naar het geïllustreerde beeld vinden.

Daarnaast toonde het atelier Illustratieve Vormgeving hoe een illustratie tot stand komt: van het idee tot het uitgewerkte beeld.

Academie Sint-Niklaas
www.academiesintniklaas.be

**“Ik had waarschijnlijk al
een blote madam gezien,**

**maar had er nog
nooit één moeten
tekenen”**

Interview met Jonas Geirnaert (1981)

© Anneke d'Hollander

Hilde Van Canneyt: Je bent ooit in het eerste jaar KASK binnengewandeld en je bent er half beroemd weer buitengewandeld.

Jonas Geirnaert: (lacht) Wat wel een koude douche was, is dat je heel je middelbaar denkt: 'Ik ben een goeie tekenaar', tot je op de opendeurdag werken van animatietekeningen aan de muur ziet hangen en denkt: 'Dat kan ik nooit!' Terwijl ik toch jaren op de academie had gezeten. Op de toelatingsproef in het KASK ben ik voor zowat alles gedelibereerd wat met tekenen had te maken. Ik ben erdoor geraakt omdat men voelde dat ik het echt wel heel graag wilde doen.

Op de een of andere manier stuurde jij als nog niet afgestudeerde student je nog niet-afgewerkte animatiefilmpje *Flatlife* op naar het festival van Cannes. Het was een filmpje waar een schilderij met een vaas de hoofdrol speelde. Toch voelde je je in die tijd geen typische tekenaar.

Ik denk dat ik op de een of andere manier een buitenbeentje was. De meeste mensen die er zitten, tekenen heel graag en schetsen hele boekjes vol. Terwijl ik bijna nooit schetste in mijn vrije tijd. Ik was er ook theoretisch niet zo mee bezig. Maar toch vond ik het een heel fijn medium om mee te werken. Ik heb ook nooit goed gesnapt waarom mensen vinden dat het van lef getuigt dat ik mijn filmpje heb opgestuurd. Het ergste wat kon gebeuren was dat je er niks meer van hoorde. Maar dat haalt toch je zelfzekerheid niet onderuit. Ik was er zelf heel tevreden over, en je kan maar beter (veel te) hoog mikken. Als je dan afgewezen wordt, bestaan er nog wel andere festivals...

Wie of wat waren het die je tot je 22e hebben beïnvloed? Ik weet dat je niet vies was van F.C. De Kampioenen.

(lacht)

Maar gelukkig viel in je lijstje ook te lezen dat je fan was van Monty Python, Calvin and Hobbes, Bill Waterson en Gary Larson. In je boeken top tien zat ook nog *De Grote Atlas van de belevingswereld* en *Onze Liefelingen de planten*. Ondertussenal nieuwe impulsen?

Ik lees gênant weinig boeken. Volgende vraag graag. (bedenkt zich) Alhoewel, ik kan wel iets op die vraag antwoorden. Ik volg de dingen waar humor in zit. Als iets of iemand me kan doen lachen, ben ik van de partij.

Maar op een dag kribbel je dat kabouterje neer en voor je het weet bevolkt hij Humo en wandelt hij rond in het tv-programma *Man bijt hond*. Vandaag stond de YouTube-score op 629.249 keer bekeken! Voilà, je bent weer mee... Hoe ging dat allemaal in zijn werk? *Flatlife* was gaan liggen en de kabouter was opgestaan?

In het begin hebben de strips een half jaar in Humo gestaan. Op vraag van Woestijnvis hebben ik er met drie klasgenoten van het KASK een animatiefilmpje van gemaakt. Dat marcheerde, en toen is er in een recordtempo beslist dat het een item ging worden in *Man bijt hond*. Toen moest er elke week eentje worden afgeleverd. Maar ondertussen had ik ook al een fulltime job met de Neveneffecten bij *Basta*.

Hoe moet ik me het maken van de grapjes/schetsen voorstellen? In de zetel hangend voor de tv met een Grimbergen in de ene en een schetsboek in de andere hand?

Ik begon er meestal donderdagavond aan en de vrijdag moest het af zijn. Dat liep snel op tot 5u 's morgens vooraleer ik een pagina af had.

Ga je ermee akkoord dat het ondanks de humor 10% inspiratie is en 90% transpiratie? Of zoals Walter Benjamin zegt: "Talent is één ding, de genialiteit zit hem in de wedijver"?

Ik ben het er heel hard mee eens dat achter veel dingen die heel erg straf zijn, gigantisch veel werk zit. Zeker bij de televisie omdat het een heel arbeidsintensief medium is. Ik denk dat die evenredigheid met tijd in andere kunstvormen niet altijd zo is: een schilder kan heel snel iets geniaals schilderen, daar zitten niet per se altijd die uren en uren in... Ik ben heel fier op kabouter Wesley. De eerste avonturen waren in drie, vier uur getekend terwijl ik op de latere soms al vijftien tot zestien uur moest zwoegen. Wat ik wel ondervind is dat het zelfs bij humor — of fictiedingen die wij voor Canvas maakten met de Neveneffecten — in het begin heel plezant is, met pintjes drinken en zeveren en beslissen om een Jommeke te maken op een boot. Maar tussen de brainstormsessies en de eerste draaidag moet dat allemaal geschreven worden. Dan zit je dagen achter de computer en begint het vele, vele werk. Wat wij nu aan het maken zijn, is een groot fictieproject. Ik denk dat daar nu al vele honderden, misschien duizenden uren werk in zitten. En we hebben nog maar drie scenario's. Toch hoop ik dat je zal merken dat wat we maken, niet zomaar in drie weken is geschreven.

Wat doe je als tegenwicht voor al dat geestelijk creatief werk? Sporten, tuinieren, vogelpieken, zuipen...?

In het slechtste geval niks. Ik werk soms zodanig hard dat ik bijna niks anders ertussen kan doen. Al weet ik dat je dat niet lang volhoudt. Voor de rest wou ik dat ik meer discipline had om te gaan sporten maar meer dan om de drie weken even het blokje om lopen krijg ik er niet uit. Ik kan het niet opbrengen om vroeger op te staan om zoiets vaker te doen. (lacht) Voor de rest doe ik vooral veel ongezone dingen: net dat glas wijn te veel drinken of net te vaak gaan eten. Maar dat is nooit anders geweest.

Ooit zat je op de academie van Sint-Niklaas... Hoe kwam dat? Vroeg jij op een dag: "Mama, ik zou graag leren tekenen"?

Ik volgde Latijn-Moderne Talen in een middelbare school in Lokeren. Ik zat in het eerste middelbaar en de leraar Plastische Opvoeding zei op het oudercontact: "Zou je hem niet naar de academie laten gaan?" Mijn ouders knikten braaf en zodoende zat ik van mijn twaalfde tot mijn zestiende tijdens het weekend in de tekenacademie van Sint-Niklaas die goed stond aangeschreven.

Was dat eerst een prei en een selder tekenen?

Ja, dat zat erbij. Veel blikjes en potjes tekenen natuurlijk. Maar eens thuis was ik daar eigenlijk niet fanatiek mee bezig.

Was er thuis iets van de inspiratie der kunsten te merken?

Als het genetisch is doorgegeven, zal het van mijn moeder komen. Zij kan ook goed tekenen.

Heb je dat tekenen op de academie braaf volgehouden of heb je ook van andere kunsten geproefd?

Ik ben overgestapt naar *architecturale vorming*. Dat werd me ook aangeraden door mijn omgeving. Ze zullen die link hebben gelegd omdat ik toen graag met papier dingen in elkaar knutselde en maquettes maakte. Ik was toen ook bezig met de wiskunde errond: hoe kan je een driehoekig gebouw maken? Ik was daar graag mee bezig maar toch was ik er weer te weinig door gebeten.

Waren er leraars die je tot op de dag van vandaag als inspiratiebron kan beschouwen?

Ik ging heel graag naar de academie. Ik vond het wel tof om te werken zodat je effectief beter wordt in wat je doet. Al was ik niet een van de beste tekenaars, integendeel. De leraars waren tof maar voor zover ik me herinner werd je niet heel intens begeleid. Alles ging er losjes aan toe. Ik ben nooit erg sociaal geweest in een groep. Dus ik was al blij dat ik naar mijn blad papier kon kijken. (lacht)

Heb je ook veel naar levend model getekend?

Niet op de academie, wel later op het KASK. In het begin was dat wel raar. Ik had waarschijnlijk wel al een blote madam gezien maar had er nog nooit een moeten tekenen.

Nog anekdotes waar je aan denkt?

Er was een workshop animatiefilm. Ik had toen al min of meer in mijn hoofd om die opleiding te gaan volgen. We mochten iets *stop motion*-achtigs maken. De leraar liet ons animatiefilmpjes zien waar ik zelfs het bestaan niet van vermoedde: bewegende schilderijen en zo. Want meer dan de Simpsons en de Flintstones kende ik niet. Het was de eerste keer dat ik een inkijk kreeg in de rijkdom van animatietechnieken.

Indien je tijd had, zie je jezelf nog naar het deeltijds kunstonderwijs terugkeren?

Als ik onbeperkt tijd had, weet ik niet of ik nog naar het DKO zou gaan. Maar ik zou wel weer willen bezig zijn. Dat modeltekenen bijvoorbeeld deed ik graag. Daar leer je veel bij. Ondertussen weet ik wel dat ik nooit een straffe tekenaar zal zijn. Ik merk dat ik het veel minder in mijn vingers heb dan tien jaar geleden. Kabouter Wesley was een stom ideetje dat al lang in de kast lag. Op een verloren maandag haal je die schets er nog eens uit en denk je: 'Dat zou wel eens een strip kunnen worden'. En voor je het weet is het dan ook een strip. Maar vanaf dat moment — en dat klinkt negatiever dan het is — wordt het omdat het een *wekelijkse* strip in Humo is, ook echt werken. Dan moet je discipline opbrengen. Als dat lukt is dat heel tof maar het is niet zo dat ik plots weer gebeten was door de tekenmicrobe. Want de dag erna moest ik weer iets schrijven of stond ik weer op een set. Ik ben sindsdien nooit meer bezeten geweest van tekenen. Jelle De Beule heeft dat wel. Als zijn zoon vraagt: "Papa, teken eens een draak!" dan zal er vijf minuten later een magistraal getekende draak op papier staan. Zijn zoontje heeft me eens lief beledigd. Hij vroeg me een draak te tekenen, wat ik deed. En toen zei hij: "Mijn papa kan heel goed tekenen en jij kan heel snel tekenen". (lacht) Er zijn ook mensen die tijdens het brainstormen schetsjes maken maar zelfs dat doe ik niet. Dus zo graag teken ik blijkbaar niet.

Wat is het eerste kunstwerk dat je van je sokken heeft geblazen?

Ik herinner me een eerste esthetische shock. Ik was met een vorig lief in Parijs. We waren de Saint-Chapelle binnengewandeld en — perfecte timing — drie seconden na die eerste indruk barst de zon door de wolken en was er een explosie van licht dat door de glasramen stroomde. Je wordt zodanig overweldigd door iets wat grote Kunst zou kunnen zijn. Enfin, het is niet echt kunst - al is het een gotische kapel. Die ervaring was zo verbluffend dat ik aan de grond stond genageld. De zuilen tussen de glasramen waren relatief dun. Zo slaagden de bouwers erin met architecturale en optische illusies een effect te realiseren alsof de kapel voor 90 procent uit glasramen bestaat.

Hoe lang is het geleden dat je nog een museum of galerie bent binnengestapt?

Ik zal proberen een eerlijk antwoord te geven. (lacht) Ik heb een heel slecht geheugen dus ik denk dat ik er wel een zal vergeten. Daarbij wil ik off the record best zeggen dat ik een cultuurbarbaar ben. Ik volg heel weinig en ga helemaal niet vaak naar musea. Ik denk dat ik een half jaar geleden naar Grand Hornu ben geweest en ik herinner me nog dat het fantastisch was. Er was een tentoonstelling van een koppel kunstenaars uit het Gentse... Ze hadden een soort arbeidersstraatje gemaakt in triplex en elke kamer had een andere inrichting. Iemand anders die daar was, was Patrick Guns. Die was nog fantastischer: werk met veel humor. Guns maakt hommages aan *Bic* (de stylo).

“Ik vind het enorm schoon en bewonderenswaardig hoe mensen zich in plastische kunsten kunnen verliezen...”

Kan je out of the blue jongleren met namen van kunstenaars? Of is dat de ver-van-je-bed-show?

Patrick Guns! (lacht) Als ik denk aan kunstenaars dwalen mijn gedachten eerst af naar de schilders en dan zit ik onmiddellijk bij de Tuymansen en Borremansen. En ik ken nog een naam! Is nog mijn huisbaas geweest: Ignace Van Ingelgom! Die is geweldig! Sam Dillemans ken ik vooral door die documentaire op Canvas.

Sol Lewitt — een conceptueel kunstenaar — zegt dat enkel het idee telt. Ben jij het daarmee eens?

Sol Lewitt heeft geen gelijk! (lacht)

Word je warm van de *plastische kunsten*? Ateliers waaruit de geur van terpentijn komt?

Ik vind het enorm schoon en bewonderenswaardig hoe mensen zich erin verliezen. Ik vind het onwaarschijnlijk fascinerend hoe gasten als Sam Dillemans bijna op de rand van de waanzin balanceren. Als het epicentrum van de wereld Sint-Kruis-Winkel is waar ik ben opgegroeid, is de grootste kunstenaar daar vlakbij Frans Wuytack, een beeldhouwer. Dat is ten eerste al een heel schone, geëngageerde mens. Als je hem met liefde hoort vertellen over hoe hij zijn werken in brons giet, dan smelt ik ook. Na het cliché-beeld van de schilders denk ik bij kunstenaars vooral aan mensen die met hun handen wroeten. Muzikanten zijn ook kunstenaars maar dat is niet de allereerste associatie die je legt. Een Wannes Capelle die prachtige teksten schrijft bij zijn liedjes, dat is ongeëvenaard en die vind ik dus ook een hele grote kunstenaar.

Vertel eens over je piano die hier staat...

Wel ja, ik ben een virtuoos speler...
(speelt een virtuoos riedelke)

© Anneke d'Hollander

“Ik schilder wel voor mezelf,

maar ik wil toch iets achterlaten waar mensen iets aan hebben...”

Interview met Bué the Warrior (1975)

Hilde Van Canneyt: Moet ik Bué of Dave zeggen?

Bué the Warrior: Dave is mijn echte naam,
Bué the Warrior is mijn artiestennaam.

Van waar zouden we je kunnen kennen?

Van mijn simpele, discrete, crispy lijnvoering.
Mijn werk heeft ook iets met vormen. Als ik nog
maar één lijn trek, herkent men mij soms al.

Zijn die herkenbare vormen organisch gegroeid of is dat een bewuste keuze?

Dat zal wel meer met de tijd gegroeid zijn.

**Je beweert dat je werk *mellow* is, niet concep-
tueel, niet politiek. Het is ook geen propaganda,
het is gewoon *fun*. Je wilt goede *vibes* brengen,
het banale bestaan opleuken en mensen doen
glimlachen. Daarvoor gebruik je felle kleuren en
creëer je lieflijke wezentjes: spontaan, naïef, positief.
Is dat omdat je zelf zo positief in het leven staat?**

Zoals elk positief mens ervaar ik ook wel negatieve
dingen maar algemeen genomen denk ik wel dat ik
positief door het leven ga. Zet de radio of tv aan, lees
de krant: het is één en al miserie. Waarom zou ik dan
daarover in het straatbeeld nog iets vertellen? Ik doe
gewoon mijn goesting. Geef een kind wat krijgt, stiften,
potloden en een tekenblad en het gaat zijn zin doen.
Dat doe ik ook in het straatbeeld. Met mijn stijl en met
wat ik breng, kunnen veel mensen zich nog associëren,
denk ik. Alle lagen van de bevolking hebben toch
graag iets kleurrijks, iets positiefs.

Krijg je soms geen kritiek van de *diehards* die graffiti spuiten? Vinden ze je niet te commercieel of te mainstream geworden?

Ja, waarschijnlijk wel, maar dat mag ook. In alles
wat iemand doet zal hij wel kritiek ervaren, of hij nu
muzikant is of iets anders doet.

Je creëert een braaf imago.

Het gaat niet om *braaf*. Mensen die zo denken en
zich zo uiten, zijn te veel met hun ego bezig. Wie komt
er het meest in het straatbeeld voor? Wie heeft de
beste spots? Die legale of die illegale? Iedereen die
creatief bezig is moet je respecteren. Ik moet er
moeite voor doen om in het straatbeeld te schilderen.
Ik maak liever een compromis over mijn publiek
domein, liever dan dat ik 's nachts — rap, rap — iets
heel lelijks ga maken. Want veel van die illegale
dingen zijn gewoon lelijk.

Je hebt een internationale carrière. Je bent al zowat overal geweest: New York, Mexico, Vietnam, Brazilië...

Dat is ook allemaal relatief. Er is een verschil tussen
uitgenodigd worden op dit of dat festival, of het zelf
in handen nemen. Ik wil niet afhankelijk zijn van al die
instanties. Als ik op reis ga is het wel met de bedoeling
om er te gaan schilderen maar ook meer dan dat.
Ik wil mensen ontmoeten, genieten van de cultuur, van
het plaatselijke eten, enz. Dit in plaats van (plechtig):
'Ik heb internationaal gespoten'.

Heb je stiekem nog ergens een atelier waar je werken op doek maakt, of zo?

Nee, toch niet. Ik doe dat wel eens als mensen me
dat vragen maar ik ga nu niet ineens een expo bijeen
schilderen zoals (ex-graffiti)kunstenaar Klaas van
der Linden doet. Allemaal op doek. Ik gebruik geen
penselen, louter spuitbussen.

Je noemt jezelf ook geen kunstenaar.

Ik ben een artiest, geen kunstenaar.

**"Ik neem mijn werk niet au sérieux", beweerde
je ooit. Ben je dan inderdaad geen kunstenaar?
Sommige kunstenaars nemen hun werk dan
weer veel te serieus, vind ik. Terwijl jij je praktijk
creatief bezig zijn noemt.**

Ja, ik probeer gewoon een leefwereld te creëren
maar dat woord *kunst* of *kunstenaar*... (blaast).

(lacht) Ik weet het ook nog altijd niet...

Ik ben gewoon creatief en... (langgerekt en
dramatisch) 'c r e a t i e f', dat klinkt ook alweer zo...

... knip en plak?

Ja. Maar eigenlijk is dat ook zo bij mij want ik ben
niet zo'n tekenaar als sommige anderen. Als ik op een
muur spuit, dan is dat knutselen. Die andere gasten
gaan echt gecalculeerd naar de muur met schets en
al. Zij weten op voorhand wat er op zal komen. Ikzelf
heb vormen bij me en die vormen begin ik aan elkaar
te breien. Op dat moment zie ik pas waar ik naartoe
ga. Ik weet vooraf nooit wat het gaat worden.

Maar het is je toch te doen om de communicatie over en weer, zowel met de man die passeert in de straat als met de anderen waar je naar opkijkt, de internationale collega's?

Ja, dat is ook een sociaal gegeven. Ik bedoel: als jij
een muzikant bent of een singer-songwriter, dan wil
je dat toch niet alleen voor jezelf doen? Ik schilder
wel voor mezelf, maar ik wil toch iets achterlaten waar
mensen iets aan hebben...

Ben je constant aan het dromen over je figuurtjes? Als je op straat iets grappigs ziet, maak je dan connecties?

Ja, zo'n dingen gebeuren wel. Ik maak ook designs
voor apps. Ik heb samen met twee andere mensen

een bedrijfje dat apps maakt. De figuren die je op de muren tegenkomt, komen digitaal terug in die apps.

We gaan terug in de tijd, Bué: je grootvader en vader waren medewerkers van Willy Vandersteen. Je hebt je vader dus altijd achter een tekentafel gezien.

Ja, en mijn grootvader ook. Toen ik klein was en de Studio nog in Heide-Kalmthout was — een annex bij zijn villa — zaten alle tekenaars daar. Daarna verhuisden ze naar de Belgiëlei in Antwerpen. Daar zaten ze in een kantoor van de Standaard Uitgeverij. Ik ging al als kind naar al die stripfestivals en stripbeurzen. Heel de Studio moest daar gaan signeren. Alle tekenaars uit gans België waren er uitgenodigd. Ze gingen samen eten en zaten samen op hotel.

Toen je voor kunsthumaniora koos, wat had je dan in gedachten?

In feite wilde ik animatietekeningen volgen maar dat is er nooit van gekomen. Mocht ik toen een droom hebben gehad dan was het dat misschien geweest, maar ik dacht daar niet bij na. Ik was gewoon bezig. Ik volgde publiciteitsgrafiek in het beroepsopleidings. Ik heb dat afgemaakt in Antwerpen, in het SISA.

Je hebt daarna een cursus zeefdruk gevolgd.

Ja, maar dat is lang geleden, hoor. En ook nog een DTP-cursus (desktop publishing en grafische vormgeving) in Kortrijk in het *Perspectief*. Dat is volwassenenonderwijs.

Sorry voor mijn onverschrokken vraag, maar heb je er nooit aan gedacht om je bij wijze van spreken te verbeteren door schilderkunst of grafiek te volgen?

Nee, in feite niet want ik denk dat als je een basis hebt meegekregen, het aan jezelf is om daarmee te evolueren. Als je talent hebt komt dat automatisch en als je een eigenheid hebt komt dat ook vanzelf. Over kunstacademies heb ik zo mijn visie. Dit geldt natuurlijk niet voor iedereen. Ik ken er genoeg die het vergeschopt hebben. Maar er is toch altijd maar één leraar en een aantal juryleden die je werk beoordelen.

Ik kan een goed voorbeeld geven: Matthias Schoenaerts is naar het KASK geweest. Hij heeft dat één jaar gedaan en hij was gebuisd. Ik denk gewoon uit jaloezie omdat hij de zoon was van Julien Schoenaerts. Zo van: 'Wie denk je wel dat je bent?'

Een ander voorbeeld: Allosha Roels. Hij zat in zijn laatste jaar en moest een animatiefilmpje maken. Hij deed dat met *crash-darts* en was grandioos gebuisd, hij werd bovendien uitgelachen op school. Met datzelfde filmpje nam hij deel aan een filmfestival en won hij de prijs. Daarom denk ik: als je er echt wil raken, kom je er wel. Wat je ook doet, doe het met passie. Of je nu 30, 40 of 50 jaar bent, dat doet er niet toe.

Vanaf je 16e al had je de muren ontdekt om op te schilderen. Waren het je kameraden die je bij wijze van spreken naar de muur duwden?

Ja, terwijl de anderen voetballen, op café zaten of gingen dansen, gingen wij tot 's avonds laat basketten op pleintjes. Om daarna te gaan schilderen in het donker. Het begon in Gent. Nadien ben ik teruggekomen naar Antwerpen. Dat heeft te maken met de scholen. Ik ben nooit de beste van de klas geweest: twee keer moeten zittenblijven. Ik moet er geen tekeningske bijmaken, hé.

Op een bepaald moment ben je van naam veranderd: eerst Burp, dan Bué (*mist, damp, overal aanwezig en afwezig tegelijkertijd*). En met *the Warrior* eraan toe te voegen wilde je aantonen dat je niet opgeeft en dat je de ruimte beetje bij beetje verovert. Het moet toch een gevoel van trots geven als je hier aan de achterkant van de FNAC in Gent je eigen creaties kan zien.

Je kan het beter vergelijken met iemand die terugkomt op een plaats waar hij jaren geleden wat deed en achterliet. En waar het er na jaren nog altijd staat. Graffiti is altijd maar voor een bepaalde periode bedoeld. Als een graffiti tien jaar blijft staan, mag je blij zijn.

Sommige graffiti-artisten willen niet gezien worden. Bij jou is dat niet zo.

Als je illegaal spuit, snap ik dat je niet gezien wil worden. Een straatartiest doet iets in een publieke ruimte, iedereen ziet je werk toch. Waarom moet je je dan verschuilen?

Het boek dat onlangs van jou verscheen, was dat een andere aanpak dan je straatwerk?

Ik heb niet alles verzameld en in een boek gestoken. Dit boek moet een gevoel, een sfeer overbrengen over wie ik ben als graffiti-artiest.

Het gaat ook over feedback, denk ik. Als er niemand naar je muurschilderingen zou hebben gekeken, zou je ook nooit verder gedaan hebben, vermoed ik.

Toch wel hoor, zeker dat schilderen op zich. Maar inderdaad, zonder die feedback zou ik nooit die andere dingen gedaan hebben die eruit voortvloeiden. Zoals een opdracht bij Ikea bijvoorbeeld.

You live your dream?

Ja, in feite wel. Je mag blij zijn met wat je kan en mag doen. En dat je er nog kan van leven ook.

De vrijheid heb je er op de koop toe bij. Ben je iemand die een museum binnenstapt?

Jazeker, dat doe ik ook. Namen zijn voor mij niet belangrijk, maar wel de werken.

Vind je van jezelf dat je veel opofferingen hebt moeten doen voor wat je nu hebt bereikt?

Ik heb allerlei banen gehad: je kunt het zo gek niet bedenken of ik heb het gedaan. Sinds 2005 was graffiti mijn bijberoep. Het is pas vanaf 2013 dat ik volledig zelfstandig ben geworden. Ik heb dit nooit als een opoffering gezien. Mocht ik er geen geld mee verdienen, zou ik toch nog altijd blijven spuiten of schilderen op straat. Nu heb ik natuurlijk meer media-aandacht. En sinds mijn boek is uitgegeven, is het nog vermeerderd. Ik doe echter niet alles voor geld. Dikwijls bel ik zelf aan bij iemand om te vragen of ik hun muur mag beschilderen, een winkel of een privéwoning. Daar kan je toch geen geld voor vragen, hé? Een artiest word je niet: je bent dat. Je bent dat hier en nu. Je moet een rolmodel zijn en je moet goed zijn voor je medemens.

“Ik denk dat als je een basis hebt meegekregen, het aan jezelf is om daarin te evolueren.”

© Anneke d'Hollander

Foto's © Heidi Nolf

Academie Menen
www.academiemenen.be

**“Kunst moet de bodem
van de taart zijn,**

**niet de kers
op de taart.”**

Interview met Dr. Dirk De Wachter (1960)

Hilde Van Canneyt: Dokter De Wachter, hoe zou u uw job omschrijven?

Dirk De Wachter: De mooiste omschrijving kreeg ik van mijn dochttertje toen ze zes jaar was. Ze noemde mij een *verdrietdokter*.

En hoe zou u uzelf omschrijven als mens?

Ik ben een psychiater en dat is toch een groot stuk van mijn identiteit. Het is een beroep waar ik al van mijn vijftiende op gericht was. Het had anders kunnen uitdraaien, maar tot op de dag van vandaag heb ik het gevoel dat deze job bij mij past. Ik kan er in thuis-komen. Daarnaast ben ik ook echtgenoot, vader, lezer, reiziger en kunstliefhebber. Ik denk dat elk van ons een soort spiegelpaleis van identiteiten is.

U schreef me dat bewondering voor de kunsten deel uitmaakt van uw wezenlijke persoonlijkheid. Wanneer hebt u voor het eerst die ster zien fonkelen?

Kunst en cultuur maakten op een vanzelfsprekende manier deel uit van mijn kindertijd. Er klonk veel klassieke muziek thuis, er hingen reproducties van klassieke schilderijen en het huis was gevuld met antieke meubelen. Mijn vader was een liefhebber van Johannes Vermeer. Omdat ik een nonkel missionaris had in Kongo was ons huis ook met Afrikaanse maskers en exotische beelden gevuld.

“Kan kunst de wereld redden? Is er nog plaats voor literatuur en cultuur?” is een hoofdstuk van uw boek *Borderline Times, het einde van de normaliteit*.

Ik heb net een nieuwe tekst geschreven: “Ook kunst kan de wereld redden”. Het laatste woord van die tekst is *ook*. Ik denk dat we allemaal de wereld kunnen redden. Er is een soort engagement nodig van mensen die zich daarvoor bewust inzetten, zo niet gaat de wereld naar de knoppen. We kunnen niet alle verantwoordelijkheid op de schouders van de kunstenaars leggen, maar wel *ook*.

Uw boeken zitten vol verwijzingen naar kunstwerken. Bijvoorbeeld in uw boek *Borderline Times* staat het *Zwart Vierkant* van Kazimir Malevich waarbij u de stelling zet: “We hebben allemaal last van zinloosheid en leegte”. Ook *Museakerkhof* van Leo Copers vinden we erin met daaronder de zin: “Musea krijgen nieuwe invullingen”. In uw tweede boek *Liefde, een onmogelijk verlangen* toont u ons *De Verloofden* van Permeke.

In mijn tweede boek staan nog meer verwijzingen naar kunstwerken dan in mijn eerste. Op de cover zie je trouwens *Les Amants* van René Magritte. De afbeeldingen in mijn boeken zorgen voor verbeelding,

de woorden kunnen er zich in spiegelen en beelden geven dan weer aanleiding tot nieuwe woorden. Ook de power point presentaties bij mijn lezingen zijn rijk geïllustreerd met reproducties van kunstwerken. Het is voor mij een evidente manier van werken.

Wordt u rustig van kunst? Laat u er zich door overvallen omdat u er zo ontvankelijk voor bent?

Het kan rust zijn in een tijd van onrust of net onrust zijn in een tijd van zelfgenoegzaamheid. Kunst brengt in een laag van het bewustzijn een verschil aan dat niet zo vanzelfsprekend is, dat in een dagelijkse conversatie niet zo sterk speelt. Het zit in een holistische ervaring die meer is dan het gewone zeggen. Dat is de kracht van kunst: zij opent een paar ingangspoorten die in het gewone leven minder evident zijn. Kunst moet scherp zijn. Of zoals Bukowski zegt: “To do a dangerous thing with style, is what I call art”.

U schrijft dat kunst alleszins kan helpen om afscheid te nemen van de waan van de dag.

Een tentoonstelling kan heel helend en troostend werken. Ook een concert of een film kunnen dat. Maar we mogen niet te naïef zijn: er zijn mensen bij wie kunst niet meer kan helpen omdat bij hen alles veel te diep vast zit. Kunst kan iets betekenen, maar het is geen wondermiddel dat altijd alles oplost.

We leven in een cultuur van kicks zegt u. *Alles is kunst, alles is mogelijk. In de kunst is er overprikkeling door de digitalisering, er bestaan zelfs virtuele musea. Wat is echt, wat is nep? Het wachten, het verlangen, het uitkijken — waar u een fervente voorstander van bent — verdwijnen.*

Welja, de kunst is een spiegel van de wereld en is onderhevig aan dezelfde mechanismen. In de eerste plaats is er de onwaarschijnlijke commercialisering. Onder andere kunst staat in een brandpunt van de wereld en is daardoor erg gevoelig voor dergelijke gevaarlijke ontwikkelingen. Maar “If you can’t go on, go on”, zegt Samuel Beckett op het einde van *Malone dies*.

U schrijft dat u de kloof tussen geslaagden en niet geslaagden wilt overbruggen. Ook bij de kunstenaars zijn er de eeuwige *spartelaars* en succesvolle podiumbeesten. De kloof is erg groot: er is nauwelijks een tussenfase. Succes en verlies liggen dicht bij elkaar, met soms tragische gevolgen als depressie, zich niet begrepen voelen of eeuwige frustratie. Daartegenover staat dat heel wat kunstenaars lijden aan een soort *grootheidswaan* en zichzelf heel uniek vinden.

Kunstenaars hebben inderdaad soms een reusachtige ego... Hier speelt de uitvergroting van maatschappelijke mechanismen. Er zijn artiesten die afschuwelijk veel geld verdienen en er zijn ongelooflijk getalenteerde kunstenaars die prachtige dingen maken maar ze sterven in alle stilte, onopgemerkt door *het grote artistieke milieu*.

Mensen die beeldende kunst maken, zijn daarom niet altijd even goed in woorden... .

... en er zijn artiesten die er wel goed in zijn, die soms even goed zijn in taalvaardigheid als in beeldend werk dat ze maken. Rubens was ontgensprekelijk een zeer getalenteerd schilder maar hij was bovendien een heel getalenteerd diplomaat die zich vlot in de wereld van de adel en van de kerk wist te bewegen zodat hij van overal opdrachten binnenrijfde. Ook Picasso was een flamboyante, zelfbewuste figuur. En dichterbij ons hebben we Luc Tuymans die enorm verbaal is en een ongelooflijk parcours doorloopt.

“We moeten leren een beetje ongelukkig te zijn”, schrijf je. Denk je ook dat die levenshouding voor de kunsten een goede voedingsbron is? De fotograaf Anton Corbijn is bij muzikanten nog het meest geïnteresseerd in de pijn van het scheppingsproces.

Natuurlijk is dat een goede voedingsbron! Als dat voor het leven geldt, waarom niet voor de kunst? Maar het beeld van: ‘We moeten een ongelukkige jeugd hebben gehad om een goede kunstenaar te zijn’, is niet juist, denk ik. Toch is op de één of andere manier toegang hebben tot verdriet één van de sleutels van goede kunst. Het mooie aan kunst is dat effect en bedoeling helemaal anders zijn. Mainstream is geen kunst, design ook niet — met alle respect voor design.

U hebt het ergens over de heerschappij van lifestyle, mode en design. Uiterlijkheden versus leegte. Kunst heeft net de eigenschap dat ze *nutteloos* is...

Het mooi maken van voorwerpen die het leven aangenaam maken, mag en moet er ook zijn, maar het is geen kunst. Al vind ik kunst in de existentiële zin van het woord, bijzonder nuttig.

Over het esthetische en de schoonheid: uw cabriolet Volkswagen Karmann Ghia ('68) vindt u de mooiste auto ooit. Hoe belangrijk is esthetiek in de kunst voor u? Wat moet een kunstwerk hebben om aantrekkelijk te zijn?

Mijn cabriolet is een soort infantiel plezier dat ik koester, maar ondertussen is dat publiek geheim. (lacht)

Er zit heel veel schoonheid in de lelijkheid. Jean Dubuffet bijvoorbeeld, vind ik heel mooi. Dat is wat kunst kan doen: het mainstream idee van kunst openbreken, *to be dangerous*. Dit door de gevaarlijkheid zelfs in de schoonheid te brengen, waardoor de schoonheid wordt getordeerd, wat Abramovic ook doet in haar performances. Terwijl daar wel een esthetiek in zit: het is de schoonheid van haar pijn en verdriet. Ze doet dit soms door de lelijkheid uit te vergroten. Het is haar missie daar een esthetische ervaring van te maken. Het is ook eigen aan de hedendaagse kunst dat die taal zo tegenstrijdig kan zijn. Kunst moet geëngageerd zijn, maar niet als een platitudes of banaliteit. Alles kan, daarom is het zo moeilijk om

goeie kunst te maken. Alles is kunst. Wat kan kunst nog zijn na Marcel Duchamp?

U volgde vanaf 1976 lessen tekenen en schilderen aan de academie van Mechelen, o.a. bij Tony Blickx. U omschreef die ervaring in uw mail als verrijkend en betekenisvol. Herinnert u zich nog hoe u er binnenstapte? Welke verwachtingen had u?

Ik kon als kind heel goed tekenen. Daarom vonden familie en vrienden van mijn ouders dat ik daarin moest verder doen. Zo ben ik op mijn zestiende naar de academie in Mechelen getrokken. Tony Blickx was in die tijd een bekende kunstenaar én de zoon van een nog bekendere kunstenaar, Theo, die de leermeester was van Rik Wouters. Ik heb gedurende twee jaar houtskooltekenen en tekenen naar levend model gevolgd. Daar ontdekte ik dat ik misschien goed kon tekenen, maar dat er een diepe kloof gaapt tussen goed kunnen tekenen en een kunstenaar zijn. Kunst is zoveel meer dan goed kunnen tekenen. Ik liep daar om velerlei redenen helemaal verloren. Ik heb die tijd beleefd als een worsteling die moeilijk was: ‘Kunst, wat moet ik daar nu mee?’. Al heb ik er toch een bewondering aan overgehouden voor mensen die dat talent wél hebben.

Een hogere studie in Sint-Lucas of op de Academie voor Schone Kunsten lonkte niet naar u op uw achttiende?

Ik dacht: ‘Laat ik maar gaan studeren’. Daarom ben ik geneeskunde gaan studeren, maar ik heb me in die zeven jaar in de geneeskunde ook zo ongemakkelijk gevoeld. Dat was niet mijn thuis. In de psychiatrie vond ik die thuis wel.

En toen ondervond je dat je het schilderen beter aan anderen overliet... Je hebt thuis dus nooit een atelier geïnstalleerd?

Neen! (lacht)

Welke troeven moet het DKO uitspelen om nog meer mensen te lokken naar de academies?

Ik vind sowieso dat er veel meer kunst in de algemene vorming moet zijn. Kunst moet ingebed worden in de opleiding van jongeren. Ook in de lessen wiskunde moet kunst worden geïntegreerd. Muziek heeft veel te maken met wiskunde en heel wat hedendaagse kunstvormen ook. Kunst moet niet per se een apart vak zijn. De belangrijkste missie is dat kunst met het bestaan wordt verweven. Idem voor literatuur. Kunst moet de bodem van de taart zijn, niet de kers op de taart. Het is niet de versiering, het is geen extraatje dat zomaar kan worden weggelaten.

U schrijft dat mensen stuurloos zijn geworden en een onvolledige identiteit ontwikkelen. Kan kunst mensen terug tot hun volle identiteit brengen? Kan het DKO mensen tot hun bottom-up brengen en levens veranderen? Heb je dat in je praktijk al als advies gegeven? ‘Ga schilderen, potten draaien, musiceren...’.

“Op een of andere manier is toegang hebben tot verdriet, een van de sleutels van goede kunst.”

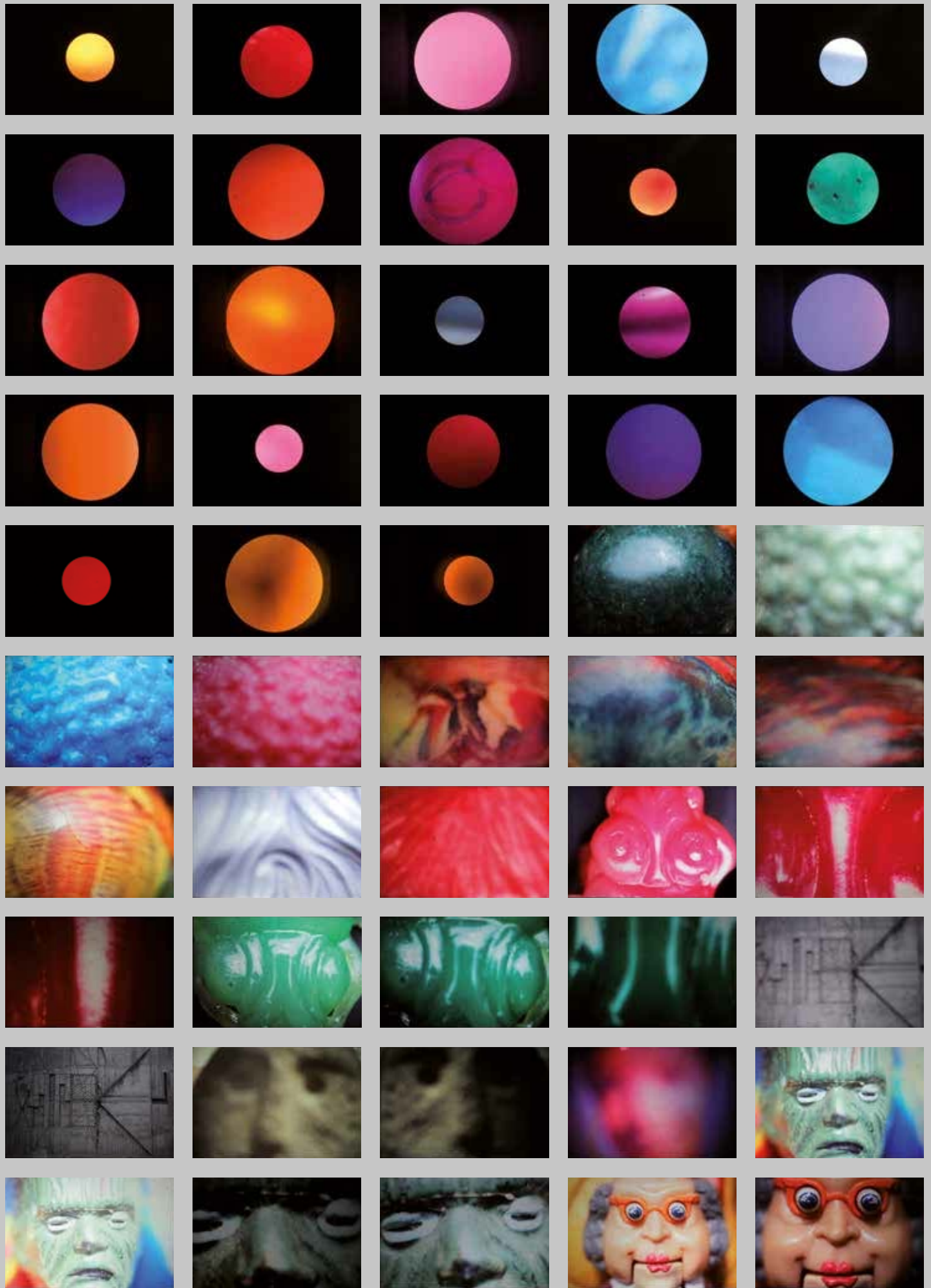
Ja, dat is al gebeurd. Maar dat moet ook niet overdreven worden. Ik probeer aansluiting te vinden bij de mensen hun leefwereld en vanuit hun creativiteit vraag ik naar wat zij plezant of interessant vinden. Ik stuur koppels wel eens naar een film of een tentoonstelling, al kan ik niks opdringen. Dan komen patiënten mij achteraf vertellen: “Dokter, met wat je ons vertelde, daar hebben we niet veel aan gehad, maar wél aan die expo waar je ons naartoe stuurde.” (lacht) Maar het is natuurlijk niet zo dat voor elke pathologie een bepaald kunstwerk of muziekstuk bestaat.

**Wat houdt u tegen terug lessen te volgen?
U hebt toch niks te verliezen? Geen intentie
meer gehad een academie binnen te stappen?**

Ik heb de intentie gehad dat niet meer te doen. (lacht)
Ik heb geleerd dat het niet voor dit leven zal zijn.
Misschien in een volgend leven, men weet nooit...
al sluit ik een leven in de kunsten niet uit. Zo kan ik
mijn fantasie de vrije loop laten gaan...

© Anneke d'Hollander

**“Kunstonderwijs maakt
mee het IQ van de
maatschappij**

**en legt
banden
tussen
mensen.”**

Het was mijn opdracht om overal te zijn, binnen te glijpen en dingen op te vangen. Dat heb ik heel de dag gedaan, met mijn radar aan, goed gaan luisteren. Overal heb ik zinnen en uitspraken genoteerd.

Eerst kwam ik bij De straatmussen, het amateurgezelschap dat verleden jaar nog het stuk *Dozen* van mij heeft opgevoerd. Ze waren aan het improviseren. De situatie was dat ze bij mekaar gingen aanbellen en met mekaar begonnen te babbelen. Kunnen die povere amateurs wel spreken en spelen? Amaai, tuurlijk wel. Het doet me een plezier dat deze academie aan deze groep onderdak geeft. Wat een mooie samenwerking.

Er was ook een samenkomst met als thema *Amateurtheater voor kansarmen*, waar mensen uit diverse gezelschappen vertelden hoe ze het aanpakten. Een vrouw gaf aan dat het belangrijk is vooral de talenten te ontwikkelen die je nooit mocht ontwikkelen. Een andere vrouw kwam met de moraal: "Werken met kansarmen is belangrijk, het benedenste van de straat krijgt zo eindelijk applaus".

In de tekenzaal waren mensen met een beperking aan het tekenen. Ik zag ze bezig een zelfportret van Frida Kahlo natekenen. Eén man zat er op de grond woest op een blad te strijken. Kijk eens, vroeg ik aan de lerares, deed je dat bewust, Frida Kahlo? Artieste met een beperking bij uitstek. Na haar ongeval was ze gedwongen miniaturen te maken omdat ze fysiek niet anders kon. Ik hief mijn duim op naar de man op de grond: top. Hij hief zijn duim op naar mij.

In een andere ruimte zag ik Tine De Pauw mensen in rolstoelen regisseren. Rolstoeltoneel. Ze doen dat allemaal doodgraag. Tine doet dat in opdracht van de academie. De discussie wordt hierbij geöpend: wat zijn artiesten en wat zijn geen artiesten? Voor mij valt de grens weg. Academies moeten er voor allemaal zijn, een huis zijn voor allen.

Even volgde ik een andere workshop drama. Zestien mensen op de vloer, heel divers van achtergrond en Michäel die dirigeert en aangeeft dat ze tijdens de oefeningen best mensen tegenkomen die ze nog niet hebben ontmoet. Filosofie in de praktijk.

Anders was het in de werkgroep met ambtenaren van het OCMW. Daar protesteerde een vrouw: "Het beleid is juist, al de regels kloppen, maar het zijn de mensen die het verkeerd doen!" Vervolgens viel tientallen keren het woord *cliënten* en *cliënten*. Mijn tenen gingen ijselijk krullen en ik dook naar buiten.

De grote evaluatie was bezig in het debat: "Hoe stellen academies zich op naar kansarmen toe?" De verzuchting klonk meteen door dat er geen geld voor is en er voortdurend beroep moet gedaan worden op enkel vrijwilligers en nog eens vrijwilligers. Groot probleem blijkt het transport dat er meestal niet is. God, zat ik te denken, er moet geleund worden op paters, nonnen en missionarissen, we zitten hier in een soort Afrika, niemand wordt er vergoed. Respect voor de moeders en de mensen die het doen

maar is gratis de oplossing? Ik schreef op in mijn boek: "De honger naar cultuur is ongelooflijk, cultuur is ervaring en dat willen ze zo graag. Houden we ze ook op dit vlak kansarm en het is al zo erg."

Ik wil even uit mijn eigen hoek komen. Als 11-jarige ging ik naar het aller-eerste jeugdatelier in Vlaanderen, dat was in Gent in de Ooievaarstraat en werd gegeven door André en zijn ploeg (waaronder Vuile Mong!). In mijn straat woonde er een vrouw, de Zwarte Kraai was haar bijnaam, die zich op een dag ophing aan de klink van haar toilet. Ik was er zo van aangedaan. In het jeugdatelier kon ik er over vertellen en heb ik haar tijdens het theateruurtje gespeeld. Of ik dat goed deed, weet ik niet, maar het was een manier om het te verwerken. André deed het wel heel goed in het mij helpen.

Mensen sterker maken is zo belangrijk. Is dat uit te rekenen in euro of in kilo hoeveel menselijke gevoelens er verwerkt worden per lesuur in het kunstonderwijs? Laat ons daar mee stoppen. Kunstonderwijs maakt mee het IQ van de maatschappij en legt banden tussen mensen. Kunstonderwijs herleiden tot bepalen hoeveel verf er op een schilderij werd gesmeerd, hoeveel klei er word gekneed en honderden van die onnozele normen en regels maakt zoveel kapot. Er is al niet zoveel en er wordt nu door de overheden nog meer afgehaald. Doodzonde.

Tekst Arne Sierens

Naar aanleiding van de *Dag van de kansarmen*
Academie Eeklo, www.eeklo.be/academie

JEAN-CLAUDE SAVAT

Jean-Claude Savat is 31 jaar en heeft een mentale beperking. Hij volgde eerst zes jaar les in het tijdelijk project aangepaste beeldende vorming voor mensen met een beperking in de Kunstacademie in Eeklo. Na evaluatie waarbij vooral gekeken werd naar zelfredzaamheid, artistieke evolutie en groeimogelijkheden kon Jean-Claude doorstromen naar het atelier beeldhouwkunst bij Jo Van Rijckeghem waar hij nu in het 5de jaar hogere graad zit. Hij wordt extra begeleid door oud-leerlingen beeldhouwkunst Antoine Geurts en Luc Van Houtte, die dat op vrijwillige basis doen.

Jo Van Rijckeghem, zijn leraar: "Eerst was het zoeken naar zijn interesses en uittesten wat hij zelf kon. Toen bleek dat Jean-Claude gefascineerd is door alles wat met lassen te maken heeft, zijn we daar samen mee doorgegaan, hebben we onderwerpen gezocht die hij boeiend vond. Ook voor de begeleiders moeten de opdrachten interessant zijn zodat ze ook voldoening hebben in de artistieke uitdaging ervan. Jean-Claude vraagt wel extra aandacht in het atelier en hij heeft een strikt kader nodig waarbinnen hij zich kan en mag uitleven. En we laten hem geen koffie uitschenken want voor de grap zou hij 10 in plaats van 1 klontje er in gooien!"

Jean-Claude: "Ik werk dit jaar aan een komiek mannetje in ijzer. Ik doe dat graag en ik kom heel graag naar de Kunstacademie. Ik kom hier al 11 jaar. Jo is een grapjas en ik werk graag samen met Antoine en Luc. Ze helpen me met problemen, als iets niet goed lukt. Ik vind het een heel mooi beeld maar er is nog veel werk aan. Het zal niet af zijn dit jaar maar volgend jaar kom ik terug. Thuis heb ik mijn gelaste auto en caravan staan van vorig jaar, die staan nu op een mooie houten tafel in de kelder. Het beeld dat ik nu maak is voor in de tuin. En mijn papa gaat voor mij een lasmachine kopen."

Kunstacademie Eeklo
www.eeklo.be/academie

STREET ART REFLECTED

Sinds vorig schooljaar kunnen jongeren bij ons in de middelbare graad kiezen uit 4 ateliers met een eigen accent, opgebouwd rond de vakkennis en ervaring van een kunstenaar/mentor/leerkracht. Zo is er het atelier — de studio genaamd — waar vooral de vrije kunsten aan bod komen. Daarnaast is er ook het atelier animatie, hier wordt vertrokken vanuit de *hands-on* grafische middelen (potlood-papier, plasticine, decors met spots) in combinatie met de digitale beeldverwerking. Verder is er het atelier striptekenen en vormgeving. En tenslotte een breed georiënteerd atelier rond Street Art. Deze laatste willen we extra in de verf zetten.

Gemeentelijke Academie Kontich
www.gask.be

Onder Street Art verstaan we uiteraard Graffiti, hier kunnen onze jongeren oefenen in het maken van stencils, sjablonen, stickers, *lichtgraffiti*, typografie, zeefdruk en andere druktechnieken. Om een beeld te schetsen van hoe de jongeren dit zelf ervaren, geven we hieronder enkele neergeschreven getuigenissen van leerlingen die deze richting volgen in de Gem. Academie voor Schone Kunsten van Kontich. We zijn vertrokken van volgende drie vraagstellingen en dit is hun antwoord hierop:

1. Waarom?
2. Graffiti in het straatbeeld?
3. Later?

“Ik vind het geweldig om te kijken naar graffiti in het straatbeeld. Elke piece tussen het station van Kontich en Antwerpen-Centraal is mij bekend en ik maak er een hobby van te kijken welke werken er wekelijks verdwijnen en bijkomen. Sommige werken en/of teksten zijn maatschappijkritisch, anderen gewoonweg komisch (bv. “van ‘t weekend goei weer maart schijnt”) en velen tonen wat er leeft binnen de (Urban) cultuur. Vooral als artiesten de vrijheid krijgen legaal te werken aan hun pieces, blijkt ook hoe mooi graffiti kan zijn. En zo worden mijn treinreizen erg entertainend.”

“Ja, want het uiten van je mening via kunst is heel krachtig. Dus als ik dit ook zou kunnen doen — moest ik het talent hebben — zou ik het heel graag willen doen.”

“Ik ga waarschijnlijk wel zelf graffiti op straat doen maar wel op legale plaatsen.”

“De Street Art-lessen geven me de kans te oefenen in de graffiti technieken, waarmee ik nog niet bekend was. Ook de andere opdrachten, zoals het ontwerpen van T-shirts, stickers en stencils, sluiten aan bij mijn interesses. De Street Art-lessen geven een verfrissende introductie in de Urban beeldcultuur.”

“Als je zelf graffiti doet dan vind je het geweldig om op straat naar graffiti te kijken. Het is belangrijk om je mening te kunnen uiten via kunst.”

“Sinds ik graffiti ben gaan doen zijn mijn ogen echt opengegaan voor alle Street Art die maar te vinden is. Daarvoor zag ik die dingen eigenlijk niet. Ik vind het spijtig dat graffiti zo negatief in beeld komt.”

“Ik zocht iets nieuws waarbij ik ook nog mijn creatieve kant kon gebruiken. Toen een vriendin me vertelde over graffiti was ik meteen geïnteresseerd, wie wil nu niet van die coole werken spuiten die je overal in het straatbeeld ziet. Dit was een top keuze want graffiti is awesome. Ik heb ook al echte spuiters aan het werk gezien, echt graaf.”

“Ik vind het echt fantastisch als ik graffiti of Street Art tegenkom in de straat. Zeker als het iets uitzonderlijk mooi of indrukwekkend is word ik instant/onmiddellijk vrolijk en vol verwondering.”

“Ik zou wel een impact willen hebben met dingen die ik creëer, respect voor Banksy, veelzeggende dingen die hij maakt. Ik zal nog serieus wat moeten groeien om ook maar een fractie van wat Banksy kan te bereiken. Maar ik vind het echt fantastisch om op zo'n manier mensen te bereiken en te inspireren. Hopen dat het ooit lukt!”

“Zodra ik de techniek onder de knie heb en een idee heb dat in het straatbeeld verdient te verschijnen, zie ik mezelf nog wel pieces plaatsen. Volledig legaal uiteraard.”

“Ik vind dat wel mooi, dat vult de lege muren en maakt saaie trams/treinen spectaculair.”

“Make art not war! Spread the creativity”

“Eindelijk kon ik weer eens ergens

een onbevangen
kleuter in zijn,
een wit blad.

Interview Danny Ilegems (1958)

Hilde Van Canneyt: Danny, je loopbaan als journalist is indrukwekkend. Van onderzoeks-journalist bij Humo in de jaren tachtig, langs enkele boeken, tot hoofdredacteur van MaoMagazine en Deng, over Goedele en Feeling, en terug naar Humo als hoofdredacteur. Als je kon kiezen, zou je die loopbaan dan inruilen voor een carrière als kunstenaar of schilder?

Danny Ilegems: Dat is in elk geval het enig mogelijke alternatief. Als ik nadenk over wat ik buiten de journalistiek en de media passioneel en voltijds zou kunnen doen, dan is het zeker beeldende kunst. En dan met name schilderkunst, dat is mijn ding.

Geef eens een goeie reden waarom mensen Humo moeten blijven kopen, in plaats van andere tijdschriften.

Omdat het in Vlaanderen nog altijd het enige echt onafhankelijke, dwarse, maatschappijkritische weekblad is dat tegelijkertijd swingt van de rock-'n-roll en barst van de zelfrelativering en de humor.

Waarom heb je in 1998 besloten om naar de academie van Arendonk te trekken? Had je spijt van je eerdere studiekeuze? Smolt je hart tijdens museumbezoeken? Of kom je uit een artistiek nest?

Om twee redenen. De ene is erg prozaïsch en praktisch: ik bracht in die jaren mijn toen nog twee jonge kinderen wekelijks naar de academie. Dus ik wandelde af en toe de lokalen binnen en ik moest al eens naar de jaarlijkse tentoonstelling gaan kijken. Ik was telkens onder de indruk van de bijna religieuze rust die vooral de lokalen in het volwassenenonderwijs uitstraalden. Twee: ik heb van jongsaf een behoorlijk grote affiniteit met kunst.

Waar kwam die vandaan? Was het een spontane aantrekkingskracht?

Ja. Ik woonde in Arendonk, een dorp in de Kempen. In de jaren '70 van de vorige eeuw was allereerst de muziek een vorm van ontsnappen aan de bedomptheid van een Kempisch dorp: luidruchtig rebelleren tegen de alles verduffende kleinheid en burgerlijkheid. Zoals Humo dat ook was voor veel mensen op dat moment. En goede hedendaagse kunst was dat óók. We leefden toen in de nadagen van de popart, we ontdekten Warhol en Joseph Beuys, maar ook hun voorgangers de surrealisten: heel veel kunst van die tijd was tegelijk ook maatschappijkritiek en satire. Dat strookte perfect met de muziek en de jongerencultuur van dat tijdperk: punk en postpunk. Het kwam allemaal op hetzelfde neer: uitbreken uit het parochiale, verzuilde Vlaanderen; schoppen tegen koning, kerk en kapitaal. De hele porseleinwinkel van de burgerlijkheid, waar ook je ouders en je familie in vastzaten. Voilà, ik denk dat

mijn affiniteit met kunst daar vandaan komt. Later is het wel iets subtieler geworden, gelukkig, maar dat was de voedingsbodem. En nog altijd mag kunst voor mij iets meer zijn dan ongevaarlijk versiersel. De laatste Art Brussels vond ik bijvoorbeeld een gruwel: allemaal design voor de bewoners van Knokke, veel geld en nul smaak. En nog minder humor.

In de jaren negentig werkte ik bij Humo intensief samen met mijn collega Raf Sauviller. Wij deden veel interviews in het buitenland, en met name in Italië, alwaar we ons bezighielden met de maffia en aanverwanten. Maar als we daar waren, in Palermo, Rome of Milaan, schuimden we ook alle musea af. We vlogen soms zelfs speciaal over voor grote tentoonstellingen. Toen ik in 1998 mijn kinderen naar de academie bracht, kwam alles samen. Ik dacht: 'Dat ga ik ook doen, leuke manier om de zondagochtenden door te brengen.' En toen ik eraan begon, bleek er nog een derde groot voordeel te zijn: eindelijk kon ik weer eens ergens een onbevongen kleuter in zijn, een wit blad. Ik had misschien wat aanleg en wat voorkennis, maar technisch gezien kon en wist ik helemaal niks. En dat was heerlijk. Vier jaar lang heb ik extreem geconcentreerd, gepassioneerd en keihard gewerkt — in de weekends. *En toch werd ik er niet moe van.*

Het tekenen van een selder en een prei, was dat de eerste les?

Alle genres en subgenres kwamen uiteraard aan bod. Het eerste jaar hadden we een geweldig interessante en goede leraar, Jean: echt zo'n ouderwetse leermeester. Als ik voor hem een prei had moeten schilderen, zou ik dat zonder aarzelen gedaan hebben. Ik heb trouwens wel onnozeler dingen geschilderd dan dat. Mij de technieken eigen maken, dat vond ik boeiend. Ik had niet liever dan dat ik mij opnieuw een schooljongen kon voelen.

Iemand die jón eens zei wat je moest doen. Iemand van wie je afhankelijk wilde zijn.

Ja, technisch gezien dan toch. Inhoudelijk was ik een minder makkelijke. Ik draaide de opdrachten altijd wel zo dat er voor mij ook iets interessants aan was. In het tweede en het derde jaar waren er momenten dat ik dacht: 'Ja jongens, sorry, dit is net iets te grote flauwekul!' Maar goed, een stilleven is een stilleven. En ik ben sowieso een fan van de grote meesters in dat genre: Morandi, Chardin, de Hollandse groenten- en fruitschilders uit de Gouden Eeuw: geweldig.

Welke werken vielen er te bewonderen op jouw eindejaarstentoonstelling?

Heel diverse dingen. (denkt na) Ik weet het niet meer, eigenlijk. Mijn vierde jaar is mijn minst intensieve geweest, omdat we toen net met ons eigen Mao-Magazine waren begonnen. Ik ben ook meteen na de laatste les met alles gestopt. Ik ben zelfs mijn diploma nooit gaan afhalen: geen tijd. En ik heb sindsdien geen penseel meer aangeraakt.

Dat zal ik proberen te veranderen.

(lacht.) Ik wens je veel succes.

Patrick Janssens ging zelfs tijdens zijn Antwerps burgemeesterschap iedere donderdag naar de les. Dat was heilig. Dat stond zelfs letterlijk in zijn agenda genoteerd. En ondertussen mocht de hele wereld ontploffen. Enfin, heel Antwerpen mocht ontploffen. Ben je sinds je afstuderen anders naar kunst gaan kijken? Kriebelt het niet in je vingers als je een expo binnenwandelt?

Het is sterker dan dat: ik droom er nog altijd van! Ik droom dat ik schilderijen maak: abstracte vlakken, kleurcombinaties, of tafereelen die ik omzet in een schilderij. En die dromen zijn even levendig als toen ik nog naar de academie ging. Het gebeurt zelfs dat ik in mijn droom iets afmaak waar ik vijftien jaar geleden aan begonnen was. Als ik morgen plots een zee van tijd zou hebben, huur ik onmiddellijk een atelier.

Maar je zal je dus niet, zoals radiomaker Koen Fillet, plots gaan outen als kunstenaar?

Nee, want één van de meest attractieve kanten van die opleiding was dat ik dat in volstrekte anonimiteit, bijna in het verborgene, kon doen. Ik vertelde het buiten mijn intieme kring ook tegen niemand.

Je had blijkbaar geen schilderkunstige bewijsdrang...

Ik was daar niet mee bezig, nee. Ik volgde les in Arendonk, één van de drukst bezochte academies van België. Dit vanwege het feit dat half Nederland in het weekend de grens overstak om er les te volgen, omdat het in België veel goedkoper is, en omdat in Nederland dit soort opleidingen niet bestaat. De meesten van die Nederlanders begonnen hun eerste expositie al te organiseren na één kwartaal belabberde tekeningen te hebben afgeleverd. Ik was compleet het tegenovergestelde. Ik heb nooit de behoefte gevoeld om ook maar iets aan de buitenwereld te tonen.

Hangt er niets boven je schouw in de woonkamer?

Ik heb één dingetje in mijn huis hangen. Een heel klein, groenig schilderijtje met een vaag grijs konijntje erop, van een foto uit De Morgen. Als de fotograaf klacht tegen mij wil indienen: ik ben er klaar voor. (lacht)

Dus jouw kunstopleiding heeft tot niets geleid en tot niets gediend?

Integendeel. Ik pluk nog elke dag de vruchten van die opleiding. Ik denk dat de meeste hoofdredacteuren van mijn generatie heel tekstgericht zijn, en dat het sommigen weinig kan schelen welk beeld de artdirector plaatst of verzint bij de aangeleverde stukken. Ik word zot van een slecht beeld of een lousy lay-out. Ik communiceer veel en graag met artdirectors over beelden. En het feit dat artdirectors doorgaans ook op een

academie hebben gezeten, en dat we dus een gezamenlijk referentiekader hebben, helpt daar erg bij.

Probeer je, als drukbezette man, vanop afstand de kunst nog te volgen? En poog je af en toe je favoriete kunstenaars binnen te smokkelen in Humo?

Ik probeer er geen favoritisme van te maken, maar ik heb er zeker meer dan gewone aandacht voor. Ik ben er zelf ook nog altijd actief mee bezig. Ik ga minstens een paar keer per jaar naar Londen, Keulen, Parijs of Amsterdam om belangrijke tentoonstellingen te zien en galeries af te schuimen. In Antwerpen ga ik naar alle belangrijke openingen in galeries.

Hoe sta je tegenover het dag-kunstonderwijs versus deeltijds kunstonderwijs? Wat zou het deeltijds kunstonderwijs nog meer kunnen doen voor haar uitstraling? Je kent de typische situatie: iemand wil leren schilderen, maar belandt in een klas met 65-jarige bloemenschildermensjes...

... die eigenlijk in therapie zouden moeten, maar die daar terechtkomen? Wel, ik vind het goed dat ze daar zitten. De meeste volwassenen die op een academie zitten, zijn misschien niet in de wieg gelegd om nog een groot kunstenaar te worden en op de valreep nog van historisch belang te zijn voor de ontwikkeling van de kunst in de Lage Landen. Maar ondertussen hebben ze heel veel voldoening van wat ze doen, doen ze geen vlieg kwaad en zijn ze van de straat. (lacht) En DKO is misschien toch goedkoper voor de maatschappij, én voor die mensen, dan een therapie. Alleen al daarom vind ik het deeltijds kunstonderwijs extreem nuttig en zinvol. Kunst zal de wereld niet veranderen of verbeteren, maar wél de mensen die ermee bezig zijn.

In mijn peiling van vorig jaar was het antwoord op de vraag wat belangrijk is in het DKO, meestal: "De leraars!" Voor een inspirerende beeldhouwer of schilder rij je al gauw twintig kilometer om.

Klopt natuurlijk. Daar komt bij dat het DKO ook zorgt voor de tewerkstelling van veel kunstenaars die van hun kunst alleen niet kunnen leven. Alleen al daarom is het van cruciaal belang. Het is belangrijk dat die 'leraars' ook kunstenaar kunnen zijn en blijven.

Wat houdt jou tegen om nu te zeggen: "Ik schrijf mij terug in en ik ga er echt voor. De zaterdag is mijn dag, dat de wereld — en Humo — eventjes ontploft, ik ga weer schilderen!"?

Niks, behalve tijd. Nu zou ik het hoe dan ook tussen de bedrijven door moeten doen. En ik wil dit niet tussen de bedrijven door doen, daarvoor neem ik het veel te serieus. Ik vind het moeilijk om tegen dat schilderen aan te kijken als een soort hobbyist. Het is ook veel meer dan handenarbeid of huisvlijt, het neemt idealiter ook je geest helemaal in beslag. Maar zoals ik in het begin van dit gesprek zei: vanaf het moment dat ik een zee van tijd en mogelijkheden voor mij zie: direct!

“ Kunst zal de wereld niet veranderen of verbeteren, maar wél de mensen die ermee bezig zijn.”

Als je morgen de kans krijgt om hoofdredacteur te worden van een kunsttijdschrift, zou je dat doen?

Ik denk het niet. Ten eerste weet ik al vanzelf dat dat vrijwilligerswerk zal zijn. In het kleine Vlaanderen kun je niet van een kunsttijdschrift leven, zeker niet als je je in je werk graag door de beste mensen laat omringen. Mijn ding is toch professionele, avontuurlijke journalistiek, en dat betekent tijd en middelen hebben om de dingen goed te doen, om belangwekkende, maatschappelijk relevante resultaten te bereiken. Net als de kunst neem ik ook de journalistiek nogal serieus. Te veel kunsttijdschriften zijn volgens mij door de sector ondersteunde promotie-instrumenten. Ze hebben niet de brandende ambitie om de kunstwereld op zijn kop te zetten, laat staan om de wéreld op zijn kop te zetten. Ik begrijp dat allemaal wel, maar zo veel nederigheid: ik kan dat niet aan. (lacht) Qua temperament.

Zelfkennis is het begin van alle wijsheid!

Stel je voor dat je net als Karolien Raeymaekers afgestudeerd bent in de Middelbare Graad Digitale Beeldende Vorming van de Kunstacademie Geel en daarna in de Animatie aan het KASK in Gent met je eindwerk *Oma*, plots internationale aandacht krijgt. Op staande voet ben je een Belgisch filmtalent dat meteen miljoenen kijkers lokt met je animatiefilm.

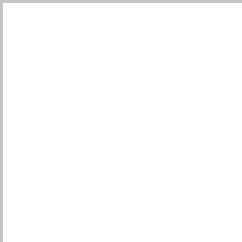
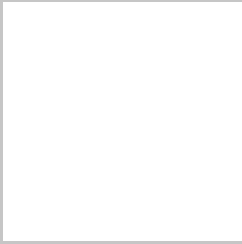
In *Oma* neemt een meisje afscheid van haar stervende grootmoeder. Het gaat over de band tussen een zieke grootmoeder en haar kleindochter. Zonder woorden en met veel metaforen grijpt de film je bij je nekvel. Raeymaekers: "Ik moest dit maken, bij wijze van afscheid. Het verscheurende afscheid is uit het leven gegrepen.." Hoewel Raeymaekers liever geen autobiografisch eindwerk maakte, vormden de bijzondere omgevingen uit haar dromen het vertrekpunt voor *Oma*. "Toen ik mijn ideeën begon te schetsen, merkte ik steeds vaker dat die gebaseerd waren op mijn gevoelens. Niet toevallig speelden die zich af in

mooie landschappen — natuur was een passie die ik met mijn oma deelde. In zekere zin was het maken van deze film therapeutisch voor mezelf, iets wat ik wel moest doen. Een mooie manier om het verdriet van me af te zetten, tegelijk ook een laatste cadeautje voor mijn oma."

Net omdat het zo'n persoonlijk verhaal is, is het fijn om te zien dat het goed begrepen en goed onthaald wordt. Ondanks de internationale aandacht wil de jonge cineaste niet te hard van stapel lopen. "Pas als ik weer een verhaal heb om te delen, wil ik weer een eigen film maken. Intussen ben ik beginnen werken bij Lunanime, een kleine animatiestudio en dochteronderneming van Lumière. Daar teken ik aan Rapsodie en Rose, een film van Bram Mondy. Op vlak van animatie gebeurt er heel wat in België en Europa. Ik hoop dat ik hier nog lang kan blijven tekenen."

Bekijk *Oma* hier:
<http://vimeo.com/104075652>

Bram Terryn (°1984) die in zijn 5de jaar tekenkunst zit in dé Academie van Ieper is al een tweetal jaar met een individueel parcours bezig waarbij hij de nadruk legt op het onderzoek van de 'kleur' zwart.

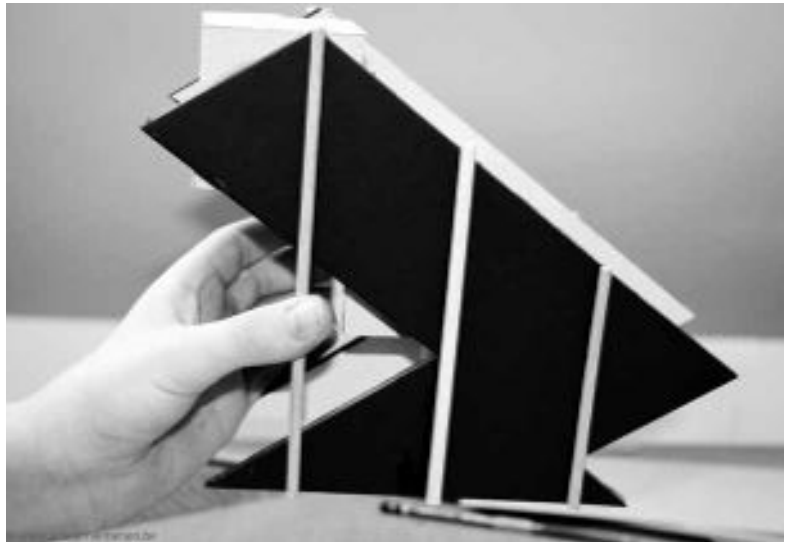

Thematisch werkt hij graag rond architecturale relictten in de natuur, palen, ongebruikte torens en bruggen. De werken in bijlage maken deel uit van een reeks BRKLND. Het gaat om BRG (103x115, Chinese inkt/Acryl/Vetkrijt op hout, 2014) en TRN (144,5x104, Chinese inkt/Acryl/Vetkrijt op hout, 2015).

Bram zegt zelf over zijn reeks BRKLND: "Een reeks architecturale (dus door en door menselijke) sporen in een bar natuurlandschap. In hun volle evidentie slaan we er weinig acht op. Ze reiken echter veel mogelijkheden aan voor een boeiende schilderkundige verwerking en trekken op die manier indirect nog heel wat aandacht naar zich toe. Door de troosteloze atmosfeer in de reeks, worden de sporen eerder littekens, herinneringen aan het verdwijnen, relictten van het ontstaan."

Foto's © Heidi Nolf

Academie Menen
www.academiemenen.be

“Ik moest die click horen en wist als

ik door mijn zoeker keek, dat ik juist zat voor mezelf.”

Interview met NATALIE BRAINE (1972)

© Anneke d'Hollander

Hilde Van Canneyt: Natalie, kan je iets vertellen over je engagement voor H ART, het tijdschrift over hedendaagse kunst in België en omgeving.

Natalie Braine: Ik ben bijna tien jaar medebestuurder en vennoot, samen met Marc Ruyters. Ik doe de commerciële, zakelijke, promotionele, communicatieve en strategische kant. (lacht) We brengen interviews, expo's, museumbesprekingen en duiding. Maar vooral is het tijdschrift alert, actueel en toegankelijk.

Jullie hebben met H ART — oplage 3500 exemplaren — een unieke positie in kunsteland. Wat willen jullie uitdragen?

We hebben geen concullega's. Spijtig genoeg! We hebben het allemaal zelf moeten uitzoeken in die tien jaar. Dat is niet simpel: onbetreden paden ontdekken en ze vrij maken. We hebben hard gevochten. We zijn er, als een communicatieve hefboom ter ondersteuning van de hedendaagse kunstensector. We volgen het kunstleven redactioneel van nabij en krijgen heel fijne reacties. We horen natuurlijk wel eens negatieve stemmen die liever het tijdschrift voor hun eigen belang willen inzetten... Maar Marc Ruyters is ook op dat vlak een expert waar ik veel van geleerd heb.

Waarom is H ART ook interessant voor een DKO-er?

Als je bezig bent met een bepaalde materie is het interessant om het reilen en zeilen te kennen van de hedendaagse kunstwereld. Om jezelf daarin te positioneren is ons tijdschrift belangrijk. Er staan in H ART zoveel evenementen waar je naar toe kan: het geeft een vrij volledig en actueel overzicht. Dat kan je dan gebruiken als kruiwagen voor je eigen werk of als bron van inspiratie. Het gaat ook om een zekere herkenbaarheid, om te weten wie met wat bezig is. Het tijdschrift biedt activiteiten aan in functie van disciplines en interessevelden. H ART bemiddelt dus tussen de spelers in het hedendaagse kunstenveld en het publiek (trouwens, we hebben een speciaal docenten- en studentenaanbod).

Even naar je fotografieambities: op je twaalfde al keek je in boeken naar foto- en schilderkunst. Zowel de sfeer als de verhalen in die reproducties fascineerden je. Vond je die boeken in de kunstbibliotheek van je ouderlijk huis?

Totaal niet, mijn mama ging altijd naar de bib. Thuis was er geen boekenkast. Maar ik leefde in mijn tienerjaren in een cultureel boeiende context via vrienden. In mijn volle puberteit zat ik eigenlijk in het culturele milieu. Dat heeft in mij veel doen ontkiemen. Op mijn twaalfde won ik een opstelwedstrijd en kreeg als prijs kunstboeken. Daarin kon ik blijven bladeren. Zo ontdekte ik Hopper, Otto Dix, Mondriaan, Picasso, Klimt, Schiele, Miro, Modigliani en zo vele anderen. Met die

paar boeken, daar heb ik het jaren mee gedaan, samen met de film van Camille Claudel. Vooral het tactiele van een schilderij boeide me, het bijna kunnen aanraken van die verfstrepen. Daarna ontdekte ik de modiefotografie. Mijn broer had oude *Marie-Claire*s en *Vogues* gevonden op straat en dacht: 'Dat is iets voor mijn zus'.

Na mijn humaniora wilde ik gaan werken als assistente van een modiefotograaf in Parijs. Mijn moeder nam me mee naar de Franse ambassade. Daar ontraadde ons een man mijn plan totaal. Mijn droom lag aan diggelen. Ik heb daarna nog een tijd contact gehad met een kunstfotograaf maar die was zó pretentieuze en hautain! Enfin, al die momentopnamen hebben ervoor gezorgd dat ik na mijn studie journalistiek uiteindelijk koos voor een deeltijdse opleiding fotografie. Ik ben beginnen zoeken — via de Gouden Gids toen nog — en kwam terecht bij de academie van Antwerpen.

Wat verwachtte je van de studie? Volgde je gedwee de instructies van de leraars op of sloeg je al snel een eigen weg in?

Nee, ik ging er met heel veel verwachtingen naartoe, ik dacht dat ik bij de hand geleid zou worden. Maar al gauw kwam ik tot het besluit: "Ik zal het mezelf wel leren. Ik smijt me in 't zwembad".

Ik herinner me nog goed dat ik een foto had gemaakt van een art deco interieur in Hasselt. De docent zei: "Teruggaan, hé"! Ik dacht verontwaardigd: "Moet ik nu teruggaan om die foto opnieuw te nemen? Is die zot"? Maar effectief, ik heb geleerd om terug te gaan. Je hebt die gelaagdheid van het kijken sowieso als mens in je. Dat is motorisch. Wat je vandaag fotografeert is anders dan morgen. Zo krijg je uiteindelijk een uitgepuurde versie. En het juiste beeld voor jezelf.

Waren de docenten op de academie een inspiratiebron?

De combinatie van drie totaal verschillende docenten was heel goed. Niels Donkers: technische camera; Dany Lobe: beweging; Hugo Roelands die als totaal buitenbeentje binnenstebuiten dacht. Die driehoek knetterde. Ze hadden erg verschillende visies. Als je als student daar je weg in vindt, dan kan je veel opsteken. Uiteindelijk heb ik niet onmiddellijk na mijn meester-graden mijn weg gevonden. Wel had ik de bagage mee om mijn eigen visie te laten groeien. Ik heb een soort van rijpingsproces doorzwommen om mijn foto's van nu te kunnen maken.

Met welk eindwerk verbaasde je de jury?

Ik denk niet dat ik ze verbaasd heb. Het waren foto's van koeien, van gras waar wormen uitkwamen en staatsieportretten van bomen. Ik was op dat moment zwanger van mijn oudste zoon... misschien had het daarmee te maken want die wil bioloog worden. (lacht)

Je kreeg ook kunstgeschiedenis van Kris Van Haesendonck.

Ja, dat is een figuur die bepalend is geweest. Zijn methodiek vond ik boeiend: luisterend, heel bescheiden, nooit zijn mening opdringen, zijn bronnenkennis delen op een interactieve manier en altijd in dialoog gaan met de studenten. Het is een uitzonderlijke figuur als docent kunstgeschiedenis. Er waren er andere! Hij doceert nog altijd in de academie van Antwerpen en maakt zelf interessant werk. Te zien bij Galerie El, dacht ik.

Woorden die ik van je las: ogen zijn lenzen die altijd beelden fixeren en letterlijk verder kijken dan je neus lang is.

Vergelijk het met de allegorie van Plato's grot: je hebt een idee, die idee is het ondeelbare. Dat ondeelbare, die essentie wil ik vastleggen in mijn beelden (dat is toch wat ik ervan gemaakt heb). Het is een concentratie-oefening. Ik heb onlangs een soort goddelijk licht uitspatte. Een uur heb ik mij als verplichte oefening op die lelie geconcentreerd. Dat was voor mij een vorm van tot rust komen, in mezelf kruipen. Tijd nemen, afstand nemen en intunen op mijn onderwerp.

Ik leer mezelf kennen door de emoties die ik op mijn onderwerp projecteer en hoe het wordt gematerialiseerd en geconsolideerd in een beeld. In Frankrijk nam ik ooit een foto van een tuin waar precies katten uit de hemel waren gevallen. Het was een surreëel beeld en ik dacht: 'Voor een keer heb ik mijn ziel kunnen materialiseren'.

Wat na de academie?

Ik ben eventjes in een zwart gat gevallen, hoor. De academie gaf me structuur. Ik begon dan maar extreem veel mijn kinderen te fotograferen. Ik liep in een soort drang rond in huis met mijn fototoestel. Net als Sebastiaan de spin, in dat gedicht van Annie M.G. Schmidt. Hij wil per se dat web weven, ik wilde fotograferen. Ik moest die click horen en wist als ik door mijn zoeker keek dat ik voor mezelf juist zat.

Overweeg je misschien nog een andere tak van het DKO te volgen, schilderen bijvoorbeeld?

Nee, ik heb voorlopig meegekregen wat ik nodig heb. Al hou ik natuurlijk van het tactiele van een schilderij. Ik leef momenteel met en tussen de schilderijen gemaakt door mijn 'levensgezellige' man. Stilzwijgend maken zijn research en het converteren van inhoud naar verf deel uit van mijn leefwereld. Wij leven ook buiten het atelier tussen schilderijen. Dus op dat punt genoeg impulsen. Ik zou eerder houtbewerking doen, iets productief met mijn handen. Of binnenhuisarchitectuur! Na de academie ben ik altijd blijven kijken naar de dingen achter de dingen. Voor mij is fotografie een instrument om mijn emoties te kanaliseren. Schrijven is dat ook. Die twee elementen zijn de handgrepen waarmee ik creërend aan de slag ga.

Ademde de academie van Antwerpen dezelfde sfeer als de dagschool?

Er wordt soms wat smalend gedaan over het DKO terwijl juist heel veel talent daar naar toe gaat. Het is niet zomaar *for granted*. Veel studenten brengen het op om naast hun job nog lessen te volgen. Ik heb gezien welke motivatie daar leeft: een *eager to know* en een *sérieux*. Als je die drive hebt, ben je extra gemotiveerd om jezelf op scherp te stellen. In het dagonderwijs bestaat er misschien wat meer vanzelfsprekendheid omdat je je er als jonge student voltijds op kan smijten. In het DKO vind je echter meer patina door de rijpheid van de studenten en dat was voor mij als 24-jarige interessant.

Hoe kan men volgens jou het deeltijds kunstonderwijs meer promoten?

Wat jullie nu doen met die getuigenissen van jullie ambassadeurs, is al OK. Steek maar elk jaar veel energie in die *testimonials*, dat werkt m.i. het allerbeste! Het belangrijkste is mensen een motivering te geven, ze te leren geloven dat je door deze lessen te volgen je ding kan doen. Het is een privilege in dit land om dit aan dat lage inschrijvingsgeld te kunnen en mogen doen, besef ik. Er mag nog meer gehamerd worden op de dynamiek van het avondonderwijs.

Ik ken heel wat mensen die het hebben gemaakt, ondanks of dankzij het DKO. Toch lijkt in België voor sommigen alleen maar het Hoger Instituut voor Schone Kunsten (HISK) de norm te zijn.

Het HISK heeft uiteraard een enorme meerwaarde. Maar ik vind het gevaarlijk om *enige* normen in denkpatronen te laten zegevieren. Het gaat dan voor mij over bepaalde archetypische ideeën die je jezelf als nietig wezen wijsmaakt. Ze dienen als 'afstel/uitstelargumenten' en werken als een soort schrikbewind op je ambitie. Iemand die goed is, geraakt er op zijn eigen unieke manier. Wat erin zit komt er wel uit al is het via omwegen. Tenminste als het vuur erin zit. Uiteindelijk bepaal je zelf hoe je je laat beperken door bepaalde structuren. Die structuren lijken verstikkend maar met een juiste visie kan je daar dwars doorheen gaan. Trouwens, ik ken iemand die na het DKO op het HISK terecht gekomen is. Het DKO biedt enorme kansen, bronnenkennis, mogelijkheden om de uitdagingen te bespreken, om te dialogeren. Je krijgt een rijkdom en een palet. Dat wordt volledig onderschat. Jammer! In het DKO wordt meer beroep gedaan op je zelfstandigheid als volwassene. Je moet het zelf doen. Input qua vorming is er bijna niet. Je krijgt wel *triggers*. Je wordt uit je comfortzone geslingerd. 'En vorm jij nu maar jezelf!' Wat ik overigens een veel boeiendere leerschool vind dan om als jong volwassene bij het handje genomen te worden. Als een blok kneedbare klei. Ik ben het DKO hier wel heel erg aan 't promoten ;-). Maar het engagement van een aantal directeuren van het DKO vandaag is bewonderenswaardig. Die mensen doen echt veel moeite, gaan er keihard voor, moeten opboksen tegen de zogezegd vanzelfsprekende *sérieux* van de dagschool. Er leeft echt wel een fijne dynamiek in het avondonderwijs. In deze tijden van crisis biedt het DKO een unieke mogelijkheid om een artistieke kwaliteitsopleiding te volgen.

“Je kan feedback krijgen en dialoog, maar ze gaan je niet opvoeden, je moet het uit jezelf halen.”

**In Nederland kunnen ze dat niet.
De Nederlanders vinden de weg naar hier.**

Zelfs vanuit Rotterdam! Ze hebben het geroken en ze komen erop af. Als je een droom hebt en je wil die realiseren, dan reikt de academie je de nodige instrumenten aan. Ik zou geen seconde aarzelen. Je moet wel weten wat je eraan hebt: je kan feedback krijgen in dialoog, maar ze gaan je niet opvoeden. Je moet het uit jezelf halen.

© Anneke d'Holander

“De (juridische) grenzen inzake identiteit maar ook deze van de kunst werden onderzocht en bevraagd.”

Ikzelf volgde les op de Stedelijke Academie van Leper van mijn 11-18 jaar, alvorens ik koos voor een masteropleiding in de Beeldende kunst in Sint Lukas Gent en het KASK... Mijn ouders stuurden me naar een streng meisjeslyceum waar ik economie-wiskunde studeerde. Op zaterdagochtend koos ik met mijn hart en veel enthousiasme voor de tekenles, fotografie en keramiek. Wat me altijd zal bijblijven is de vervallen leperse kapel van het Broederklooster met haar vochtige groenblauwe muren en het zonlicht dat door de kapotte glasramen scheen. Ik heb er veel geleerd en beleefd. Passie en kunst gaan mooi samen. Mijn eerste lief, zoende me stiekem in de donkere kamer op de excursie van de leperse Academie naar het Antwerps fotografiemuseum. Samen maakten we fotogrammen vol liefde en kunst voor elkaar. Na enkele maanden stopten de liefdesbrieven tussen ons maar allebei kozen we later een weg in de kunst. Hij werd kunstfilosoof en curator, ikzelf kunstenaar en af en toe curator.

De bestuursgroep van BU-BOX nodigde in december 4 kunstenaars uit, waaronder Jonas Vansteenkiste en mezelf, om een expo over WO1 in Kortrijk op te zetten. Met de expo *Occupied Emotions* in het voormalig Broelmuseum, nu Broelkaai 6, wilde ik als curator het klassieke pad van historisch geïnspireerde tentoonstellingen verlaten.

Voor de expo *Occupied Emotions* wilde ik net iets dieper graven in wat WO1 teweeg bracht bij de mensheid en zijn ziel: de verwoesting van het mentale landschap, de aftasting van nieuwe begrenzings, passie en vrijheid. De expo gaat over het vrijgeven van bezette, onderdrukte gedachten en verlangens, zowel bij de man als bij de vrouw. Zo proefde de vrouw, 100 jaar terug, voor het eerst van een vrijheid en verantwoordelijkheid. Ze werd massaal ingezet zowel bij de oorlogsnijverheid als bij het verzet. Kort nadien werden overal in Europa de eerste vrouwenrechten toegekend, weliswaar met mondjesmaat en enkel voor weduwen uit de bourgeoisie. Maar ook mannen voelde een keurslijf opgedrongen, ze reageerden hierop met elegantie en dandyisme. Kunstenaars zoals Marcel Duchamp, verkenden hun eigen grenzen van identiteit, ego, mannelijkheid. Dit uitte zich bij Duchamp in zijn vrouwelijk alter ego Rose Selavy. The New Woman, wou net door zich mannelijke kenmerken aan te meten, meer

kracht uit stralen. De (juridische) grenzen inzake identiteit maar ook deze van de kunst werden onderzocht en bevraagd, bv. tijdens de bijeenkomsten van de dadaïsten. Voor *Occupied Emotions* stelde ik een 20 tal kunstenaars (Sofie Muller, Anne-Mie Van Kerckhoven, Nadia Naveau, Cindy Wright, Ruben Bellinkx, Christine Clinckx, Athos Burez, Lore Vanelslande, Nina Lassila (FN), Julie Chovin (FR), Arnika Mull (DE), Elke Andreas Boon, Silvia B. (NL)...) samen die in dialoog traden met dit hedendaags verlangen naar harmonie en onafhankelijkheid, maar ook met de *femme* die tijdens en na WO I werd geboren.

Nu 100 jaar later, rij ik elke zaterdagmorgen in mijn zilvergrijsblauwe Volvo en voorzien van een rode Micky Mouse beker met thee, 100 km vanuit Kortrijk richting Waasmunster om er als docent les te geven op de academie. Iets wat voor WO I ondenkbaar zou zijn geweest. Ik vond dan ook dat de studenten via workshops zoals *Free the kitchenbirds* de kans moesten krijgen om zo in de expo *Occupied Emotions* te participeren. Door de aanpak in de academie met een vrije geest kan je komen tot de meest creatieve resultaten.

In de workshop gooide ik samen met de 13-16 jarige studenten en met de 3 tot 6 jarige kleuters uit Kortrijk, porseleinen theeserviezen stuk tegen de oude museummuren. Een statement op zich. Met deze scherven bouwden we vol enthousiasme en met witte-plaaster-vingers en pigmentpoeder, nieuwe sculpturen en vormden zo een totaalinstallatie *free the kitchenbirds* in de oude 18de eeuwse keuken van het voormalige Broelmuseum. Dit om te benadrukken dat de vrouw heel lang te herleiden werd tot de 3 K's: Koken, Kinderen en Kuisen. De kapotgeslagen, getransformeerde serviezen, de roze getransformeerde tafel, de typische keukenstoelen en TL lampen, tot het schilderij waarbij een klein meisje een vogel dood knijpt, verwijzen hiernaar. De bezoeker wordt uitgenodigd de vogels te bevrijden door in zijn handen te klappen en de *kitchenbirds* wakker te schudden. Elektronische vogelgeluiden zingen tegen elkaar op in een luid gekwetter. Her en der vinden we getransformeerde plaasterhoofden en kapotte roze scherven alsof ze in een dualiteit met elkaar treden.

Academie Waasmunster
www.academiewaasmunster.be

Vluchten voor de oorlog: een installatie met vluchtkoffertjes. We haalden inspiratie uit een dagboekfragment waarin de 12-jarige Victor moet vluchten voor de Duitse soldaten. De leerlingen dachten na over wat zij in hun koffertje zouden steken als ze halsoverkop moesten vluchten. We kozen bewust niet voor het praktische maar stelden vragen als: "Wat heb ik nodig om ergens anders een thuisplek te creëren?, Wat wil ik zeker niet verliezen?" Zo kwamen warmte en zachtheid en tastbare herinneringen prominent naar boven. De leerlingen personaliseerden hun koffertjes en zochten naar manieren om hun keuzes visueel weer te geven, waarbij ze elk voorwerp in een andere techniek of materiaal uitvoerden. Daarna maakten ze met de iPad een filmpje waarin ze vertelden over de voorwerpen in hun koffer. Een andere groep maakte een reeks lino's over het oorlogsfront.

Samen vormde ze de expo "OORLOG VERBEELD"

Ik neem mee:

- 'een dagboek om mijn avonturen in op te schrijven'
- 'foto's van mijn huisdieren'
- 'een fototoestel om mijn avonturen vast te leggen'
- 'mijn lievelingsknuffel voor als ik 's nachts bang ben'
- 'een juweeltje dat ik van mijn oma heb gekregen'
- 'mijn stamboom om mijn familie niet te vergeten'
- 'een warm dekentje, om het niet koud te hebben'
- 'een spiegelkje zodat ik altijd kan checken hoe ik eruit zie'

4 oktober 1914: vluchten voor de oorlog

Mijn naam is Victor. Ik was 12 jaar toen het begon. In de vroege ochtend rond zeven uur werden we opgeschrikt door kanongebulder. Iedereen uit ons dorp Nevele liep de straat op. Wat was er aan de hand? De klokken begonnen te luiden! Oorlog was uitgebroken in Nevele! In de omgeving van ons dorp werd een geweldige veldslag geleverd. Ik zag een soldaat, getroffen door een kogel in zijn arm. We wilden hem helpen, maar we mochten niet. Twee andere soldaten hielpen de sukkelaar mee vooruit. Kun je je voorstellen in wat voor een schrikwekkende situatie we ons bevonden? Mijn mama zei: "Kinderen, maak elk een pakje klaar voor het geval we moeten vluchten." Daarbij zei ze nog: "Je weet nooit dat we elkaar niet meer zullen terug zien." De volgende dag, 5 oktober, zag onze straat opeens grijs van de Duitse soldaten. Ze rukten op naar Eeklo. De mensen op de straat zeiden nog tegen elkaar: "Wat kan ons armzalig Belgisch legertje beginnen tegen deze overmacht?" Honderden soldaten marcheerden voorbij! Ze hadden allemaal geweren en keken ons boos aan. Niemand dacht aan eten maken. Honger voelden we niet, zo bang waren we. De Duitsers drongen onze huizen binnen, zochten de wijnkelders en dronken de flessen leeg. Ze namen het eten uit onze kasten en joegen ons het huis uit. Niets hadden we nog bij ons. Samen met moeder vluchtten we weg. Een hele massa fietsers en voetgangers trok langs het kanaal naar het noorden. Eerst naar Landegem, dan naar Merendree en Zomergem. Steeds meer mensen vluchtten mee. 's Avonds kwamen we aan in Eeklo. Maar nergens was slaapplek. We moesten buiten op het voetpad slapen. De volgende dag trokken we verder naar Kaprijke, waar we bij vrienden konden blijven. Het was het begin van een moeilijke periode die 4 jaar zou duren en waarin mijn wereld voor altijd veranderde...

Victor

Academie Hoboken BK
 Jongeren middelbare graad beeldende vorming (12-14 jaar)
www.academiehoboken.be

Leerlingen (projectatelier) van de Academie Hoboken wonnen de voorrondes van Antwerpen van de *16de Kunstbende* voor de categorie *Beeldende*.

Dag Sarah & Viktor, kunnen jullie jezelf even voorstellen: Ontstaan van de groep en de naam? Heb je iets speciaal voor de Kunstbende gemaakt?

Sarah: Wij hebben elkaar leren kennen in de middelbare graad van de kunstacademie van Hoboken. In deze academie kan je vanaf 15 jaar kiezen voor het projectatelier. Onze leerkracht stelde voor om een jaar rond het thema *Cultuur vs. Natuur* te werken. In dit atelier krijgen de leerlingen van de laatste graad de ruimte en vrijheid om een thema volledig zelfstandig uit te werken tot een persoonlijk project. Als laatstejaars wordt je zeg maar 'op filosofisch vlak' begeleid door de leerkracht maar je maakt wel zelf de keuzes waar je met je werk naartoe wil. Viktor en ik selecteerden voor deze wedstrijd van de Kunstbende één van de werken die we rond dit thema maakten.

Heeft dit werk een titel? Kunnen jullie even kort toelichten waarover het gaat?

Viktor: het werk heet Project Sun 24/7, het lijkt in een flits op een zon maar in feite zijn het 8 horizontaal geplaatste tl-lampen die we zo hebben beschilderd zodat er een perfecte cirkel (zon) uitgespaard blijft (zie foto). We willen met dit werk een kritische reflectie geven op onze huidige maatschappij waarin de cultuur de natuur overheerst. Met het gebruik van povere materialen willen we op minimalistische manier een dystopisch beeld schetsen van de afbraak van het milieu onder menselijke invloed.

Waar haalde je inspiratie voor je werk? Wie zijn jouw voorbeelden?

Sarah: in eerste instantie haalden we onze concepten uit onze dagelijkse — zeg maar negatieve — ervaringen die met milieuverontreiniging te maken hebben of in de media komen.

Viktor: daarnaast hebben we veel zitten 'filosoferen' rond deze problematiek en onze leerkracht leerde ons enkele interessante hedendaagse kunstenaars kennen die enigszins rond dit thema werkten.

Hebben jullie nog andere creatieve bezigheden buiten jullie project?

Sarah: momenteel zit ik in m'n laatste jaar *Industriële Kunst* aan het Sint-Lucas in Antwerpen.

Viktor: ik zit in het zesde jaar Wetenschappen-Wiskunde aan het Atheneum van Berchem. In mijn vrije tijd ben ik veel bezig met het maken Drum & Bass, Deep House en Garage op computer.

Mijn ervaringen in het DKO Animatie Film leren mij dat je zowel in de lagere als de middelbare graad verschillende types leerlingen hebt die allen om een andere reden onze afdelingen bezoeken en volgen. Een DKO op verschillende snelheden bied hier een opportuniteit, zowel voor wie de intentie heeft een hoger diploma te behalen, als voor wie zich vooral vrij en creatief wil ontplooiën. Zo heb je...

De VERTELLERS/FILMMAKERS die vooral iets willen meedelen. Vormgeving en techniek is voor hen minder belangrijk. Heel af en toe is zelfs het element animatie niet relevant voor hen. Uit deze groep komen regelmatig mensen die de stap naar hoger kunstonderwijs willen zetten. Sommigen zijn daar ook al zeer goed in geslaagd.

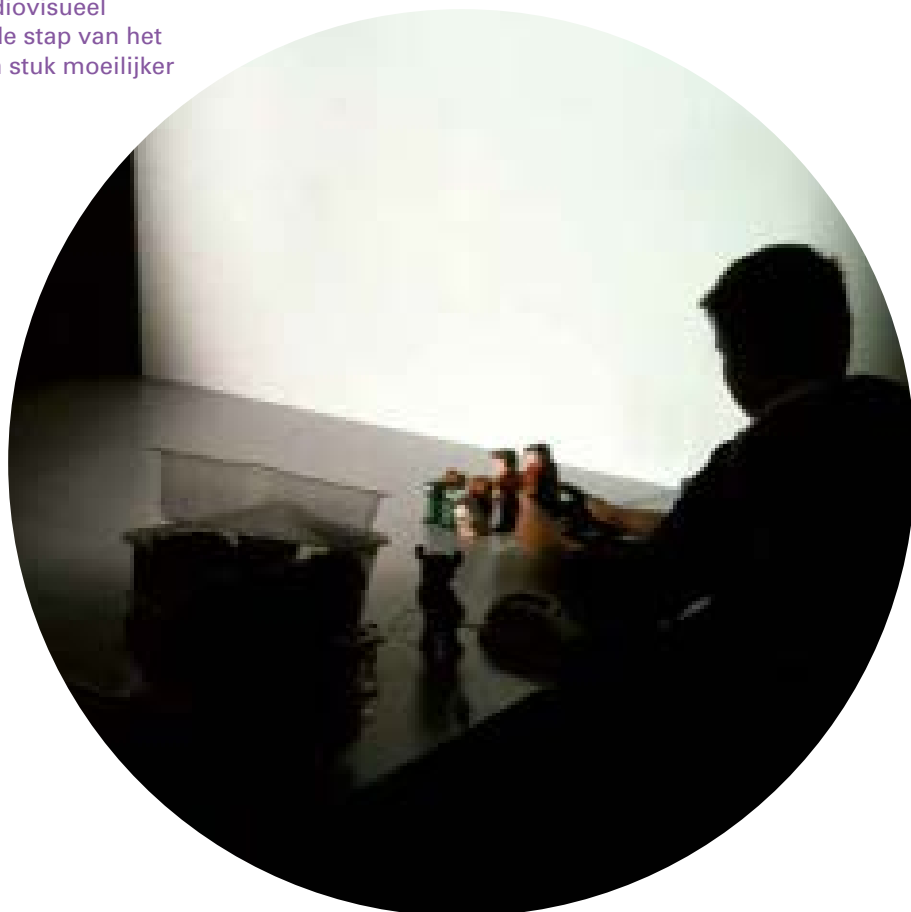
De TECHNISCH GEÏNTERESSEERDEN. De helft hiervan is geboeid door het digitale, de andere helft vooral geprikkeld door het grafische of filmtechnische. Uit deze groep komen de mensen die in het middelbaar of hoger onderwijs vaak voor de richting digital arts & entertainment kiezen.

De GAMERS en de dwangmatige, maar passieve CONSUMERS van (vooral online) audiovisueel materiaal. Voor deze kleine groep is de stap van het ondergaan naar zelf creëren vaak een stuk moeilijker dan verwacht.

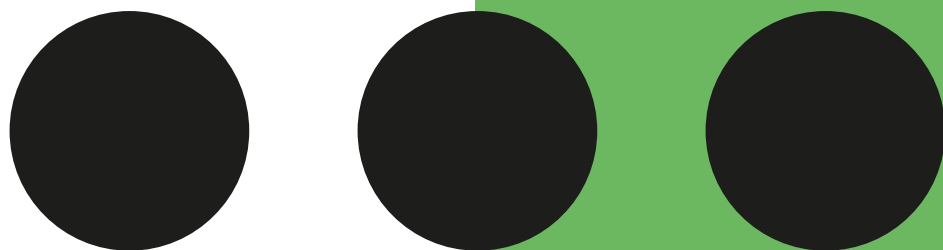
De VRIJE GEESTEN bestaan uit anarchisten, dromers en misfits. Ze houden niet van voorgekauwde en uniforme opdrachten, ze drijven op talent, initiatief en gevoel. Dikwijls zijn ze bijzonder creatief, maar moeilijk te begeleiden. Animatiefilm is voor hen het perfecte medium om een volledig eigen universum te scheppen. Deze groep maakt het vaakst met succes de sprong naar het hoger onderwijs.

Uiteraard is voor al deze groepen het atelier een speeltuin vol vrijheid en biedt het hen in de eerste plaats mogelijkheden om vooral zelf te zijn. Het DKO moet dan ook voornamelijk aan die vrijheid tegemoet komen die ook op de Hoge Kunstscholen wordt gevraagd. Flexibelere structuren voor jongeren zijn een absolute must. Jongeren en de steeds veranderende wereld vragen om vlugger te kunnen ingrijpen op de bestaande structuren. Waardoor het eventuele switchen naar andere disciplines en media makkelijker zou moeten kunnen worden.

Redactie naar een tekst van Michel Druart, mei 2015
Docent KASK Gent
Leerkracht Animatiefilm

“Kansarmoede, laagdrempeligheid

**en de sociale
invulling van het
DKO, een teken(ing)
aan de wand.”**

Opiniestuk door Peter Defurne

Het DKO als cultuurdrager

Het DKO is een cultuurdrager met als taak cultuur en artistieke traditie niet alleen in stand te houden maar er ook een zekere dynamiek en discussie in teweeg te brengen. Het deeltijds kunstonderwijs legt zich daarom niet enkel toe op artistieke realisatie, maar ook op een sociaal-artistieke houding die niet enkel uitgedragen wordt als instituut, maar ook mede gecultiveerd wordt door het specifieke publiek en de gemiddelde leerling.

Er bestaat geen twijfel meer over het feit dat het DKO zeer specifiek is als onderwijsvorm en qua doelstelling, proces en artistieke inhoud zelfs uniek is in Europa. In totaal zijn er in Vlaanderen meer dan 160 instellingen met momenteel vier verschillende studierichtingen, goed voor meer dan 175.000 leerlingen. De meerderheid zijn kinderen en jongeren, maar ook vele volwassenen engageren zich. Een Kunstacademie is dan ook een vertrouwd gegeven binnen het kunst-educatieve landschap en vervult plichtsgetrouw en met succes haar pedagogische en socio-culturele opdracht. Door de visie en invulling rond het gegeven 'kunstervaring-kunstbeoefening', speelt het DKO een belangrijke rol in de maatschappelijke interacties en de actieve cultuurparticipatie van de stad en haar bewoners. Ook probeert een Kunstacademie zich open te stellen en steeds deel uit te maken van de maatschappelijke context, om zo uitdrukking te geven aan de cultuur in haar omgeving. Een academie moet een stafkaart van de lokale gemeenschap zijn, met voldoende participatie en diversiteit. Ook moet gestreefd worden naar maximale mogelijkheid tot deelname, ongeacht persoonlijke identiteit, maatschappelijke positie, culturele of financiële achtergrond. Het is een vrijplaats om dezelfde interesses te delen, evenwaardige dromen te kunnen nastreven, persoonlijke doelen te kunnen bereiken, en dit zowel artistiek als sociaal.

Doorheen de diverse opleidingen en leeromgevingen worden in een academie artistieke competenties ontwikkeld, groeit de artistieke visie en krijgt een persoonlijke beeldtaal meer vorm, maar wordt de leerling ook zelfzekerder, bouwt vertrouwen in eigen kennis en kunnen op, gaat nieuwe relaties aan, leert zich uiten, ontdekt de wereld en zoekt zijn of haar plaats er in.

Een Kunstacademie is dan ook een essentieel gegeven binnen een hedendaagse multiculturele samenleving en biedt naast een waaier aan opleidingen ook een zinvolle en verantwoorde vrijetijdsbesteding met zowel een vormende als een niet te onderschatten socio-culturele invulling.

Drempels, instap- en deelname mogelijkheden

Om deelname te maximaliseren, wordt verwacht dat zowel inrichtende macht als opeenvolgende beleidsmakers voldoende inspanning leveren om lage drempels te garanderen. In de praktijk blijkt echter dat ook vooral de academie zelf een grote verantwoordelijkheid heeft. Vanuit een sterk sociaal-artistiek pedagogisch programma kunnen door zowel directies als leerkrachten keuzes gemaakt worden die maximale deelname mogelijk maken. Het gaat niet over het verzamelen van zo veel mogelijk leerlingen, maar het bereiken van een zeer gelaagd en uiterst divers publiek. Een belangrijke factor in de strijd tegen kansarmoede,

maar niet te vergeten ook een ongelooflijke meerwaarde voor de academie en het DKO in haar geheel. Naast een breed gedragen visie biedt samenwerking over bestuursniveaus heen en samenwerking met de vele lokale socio-culturele partners, de beste voorwaarden voor een succesvolle drempelverlaging.

Klassieke drempels

Algemeen is er de vaststelling dat het jaarlijks stijgende inschrijvingsgeld en de kosten voor kunstenaarsmateriaal, boeken of pedagogische uitstappen een belangrijke **financiële drempel** vormen en dat de huidige DKO-reducties dit niet voldoende opvangen. Ongeacht het feit dat het inschrijvingsgeld relatief evenredig is met het aantal lessen en de kwaliteit die men aanbiedt, heeft een grote doelgroep het nog moeilijk om deze financiële drempel te overbruggen. Reducties zijn limitatief, en niet altijd afgestemd op de diversiteit van een DKO-publiek. Parameters en begrenzing zijn noodzakelijk, maar het is opmerkelijk dat de kloof tussen mensen die via een reductie instromen en de 100% betalers steeds groter wordt. Ook valt het op dat de groep die net geen recht heeft op reductie, maar voor wie deelname ook niet eenvoudig is, geleidelijk groeit.

De reducties zijn zeker een tegemoetkoming en op lokaal niveau zijn ook meerdere inspanningen, maar er is geen algemeen kader voor extra financiële ademruimte binnen het DKO. Veel hangt af van bestuur, directie en beleid op dat moment, en van de eventuele mogelijkheid aan te sluiten bij gesubsidieerde sociaal-artistieke projecten. Extra inspanningen zijn noodzakelijk en zoals soms bij onderwijs en veelal bij cultuur het geval is, wordt verwacht ook zelf creatief te zijn in fondsenwerving. Essentieel is een strategie om via materiële en financiële tegemoetkoming de kansarmoede te beperken. Dit kan door extra reducties op het inschrijvingsgeld en ter beschikking stellen van een minimum aan kunstenaarsmateriaal, maar ook door vrijstelling van huurgeld en makkelijker deelname aan workshops, activiteiten en educatieve uitstappen. Belangrijk is het bepalen van de *financiële draagkracht* van de leerling, aan de hand van algemene parameters.

Er is zeker ook een **culturele drempel**. Deze komt zowel voor bij autochtonen, waar een beperkte opleiding of beperkte socio-culturele achtergrond minder participatie impliceert, als voor allochtonen, waar naast eventuele sociaal-economische beperkingen, vanuit een andere beeldtaal, ook andere culturele principes aanwezig zijn. Hen bereiken gebeurt via vaste promotiekanalen, maar vooral door het uitbouwen van een netwerk met de betrokken actoren uit het onderwijs en de sociale sector. Ook samenwerking met de verschillende stadsdiensten en lokale allochtone verenigingen, het inzetten van een coördinator of contactpersoon en het opvolgen van instroom, permanente deelname en duurzaamheid is belangrijk. Omdat de doelgroep zeer divers en verspreid is, moet ook de benadering breed en gelaagd zijn. Het belang van deelname, enerzijds voor kansarme groepen en anderzijds voor vreemde culturen, is zeer groot in het kader van sociale, culturele of zelfs economische integratie.

Ook mag er geen **intellectuele of elitaire drempel** zijn. Veelal is dit slechts een eenzijdige interpretatie of zelfs sluimerende

misvatting, maar DKO moet blijven inzetten op een makkelijke instroom en een toegankelijk proces. Dit proces, gedragen door een gedreven en kwalitatief sterk team, moet uiteindelijk leiden tot een algemene artistieke, maar ook sociale vorming. Het DKO in zijn geheel en de Kunst-academie op lokaal niveau moeten naast het kunnen en kennen ook vooral de nadruk leggen op het graag doen, op het genieten, het graag blijven zoeken, ontdekken en onderzoeken, het creatief en enthousiast zijn, het open staan voor nieuwe ervaringen en het plezier beleven aan wat je doet. Dat het volgen van DKO een voordeel geeft bij latere ontwikkeling, studies en zelfs beroepsmogelijkheden is zeker een aspect dat belangrijk is, maar dat het ook mensen rust, vreugde en openheid naar anderen toe geeft, is op z'n minst even belangrijk.

Tot slot is er een **mobilitiedrempel**, m.a.w. niet iedereen heeft de mogelijkheid zich ver of vlot te verplaatsen, maar soms bereikt het aanbod ook niet iedereen. Vooral voor bepaalde stadswijken, afgelegen plattelandsgebieden, soms sociale woonwijken of overheersend allochtone wijken kan mobiliteit of bereikbaarheid een probleem zijn. Veelal gaat het mobiliteitsprobleem gepaard met een financiële drempel, waardoor vooral opnieuw de economisch zwakere getroffen wordt. Voldoende spreiding, weloverwogen centrale ligging, en vooral een goede samenwerking met lokale actoren en mensen uit het veld kan hier een oplossing bieden. Ook gedeeld vervoer, al dan niet georganiseerd door bestuur of academie kan een extra troef zijn.

Uit voorgaande blijkt dat wie sociaal-economisch beperkt is, niet alleen in zijn/haar basisbehoeften getroffen wordt, maar ook nog cultureel achtergesteld dreigt te worden. Wanneer dit kinderen treft wordt bovendien een structureel probleem gecreëerd, dat generaties lang zal blijven doorwerken. Kansarmoede treft niet alleen het materiële, maar ook het immateriële, zoals cultuur, welzijn, ...

Projectmatige betrokkenheid — structurele betrokkenheid

Omdat vele projecten slechts een tijdelijk karakter hebben en ook op tijdelijke basis een oplossing bieden is vooral nood aan projecten of concepten die op langere termijn kunnen werken. Dit is nodig voor jongeren en gezinnen, maar evenzeer voor volwassenen die meer mogelijkheden krijgen zich verder te ontwikkelen en algemeen meer kansen krijgen naar participatie en integratie toe. Vanuit het Departement en in aanloop van het nieuwe decreet worden inspanningen geleverd, maar de weg is nog lang. Een recente positieve aanpassing is de mogelijkheid om een individueel aangepast curriculum aan te bieden en specifieke leertrajecten te ontwikkelen, waardoor voor bepaalde doelgroepen zeker de intellectuele drempel verlaagd wordt. Naar jonge gezinnen en jongeren toe is de problematiek vergelijkbaar met heel wat scholen, waar problemen als gevolg van ongelijke kansen en kansarmoede zeer duidelijk zijn. Het blijkt dat er heel wat factoren zijn die ertoe leiden dat de cirkel van kansengelijkheid niet wordt doorbroken. Onderwijsachterstand en achterstelling bestaan wel degelijk bij kwetsbare gezinnen en het onderwijs, ook DKO, heeft de opdracht om gelijke ontplooiingskansen te bieden. Iedereen moet op een gelijkwaardige manier kunnen deelnemen aan de samenleving en in het bijzonder aan het onderwijs. Indien men

dit probleem efficiënt en effectief wenst aan te pakken moet samengewerkt worden met diverse partners en is een doorgedreven coördinatie onontbeerlijk.

Een voorbeeld van een succesvolle samenwerking is het Kunstkans-project in Oostende.

Vanuit de vaststelling dat kansarmoede niet alleen het materiële, maar ook het immateriële, zoals cultuur, welzijn, ... betreft, werd in 2000, op initiatief van de toenmalige directie en in samenspraak met de schepen van onderwijs, een mogelijkheid gezocht naar bredere participatie toe. Het Stadsbestuur stond achter een DKO dat voor iedereen toegankelijk is en gaf aan te willen investeren om bestaande drempels zoveel mogelijk weg te werken. Men startte het SIF-Project KUNSTKANS, dat sinds 2003 met Stedenfondsmiddelen verdergezet wordt. Doelstelling is nog steeds ontwikkelingskansen van kansarme kinderen, jongeren en volwassenen, te verhogen via deelname aan het deeltijds kunstonderwijs. Het project Kunstkans wordt ondertussen door alle onderwijs- en welzijnsactoren in de stad Oostende als een zeer waardevol *kansarmoede-bestrijdingsproject* ervaren, en wordt door de diverse diensten mee ondersteund. Het project wordt zo veel mogelijk in de bestaande vorm behouden, maar regelmatig geëvalueerd en bijgestuurd. In de loop van de jaren werd door de deelname in dit project ook de betrokkenheid van de onderwijsinstellingen in de verschillende buurten groter. Ook de evolutie van het aantal deelnemende leerlingen wordt over de jaren heen opgevolgd en gaat steeds in stijgende lijn. In beide DKO-instellingen is de populatie Kunstkans-leerlingen nu ruim 14% van de totale leerlingenpopulatie. Een doelgroep die zonder dit project en de gezamenlijke inzet van de actoren niet bereikt zou worden, en dus ook een aantal kansen op bredere ontwikkeling en integratie zou missen. Het stijgende succes zou voor beleidsmakers een teken aan de wand moeten zijn, maar onderstreept vooral het belang van een lokaal sociaal-artistiek beleid.

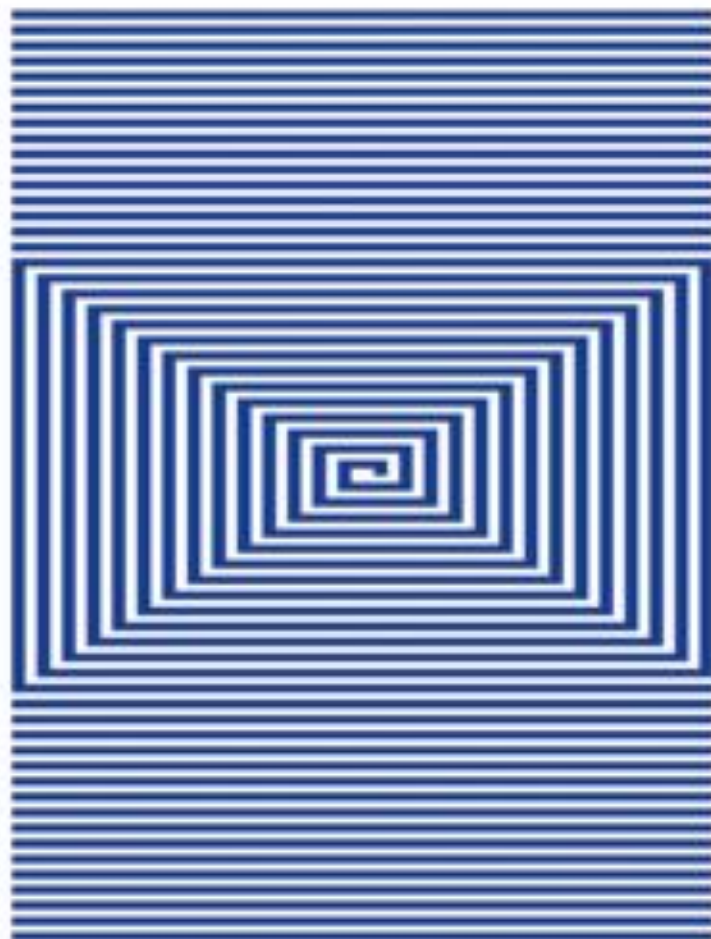
Peter Defurne
Directeur Kunstacademie aan Zee

CONTOUR 7

BIENNALE VOOR
BEWEGEND BEELD

A MOVING IMAGE
BIENNALE

29.08–08.11.2015
MECHELEN

CONTOUR7.BE
#CONTOUR7

eandis

altijd in uw buurt

JOIN
IN
US
&
BECOME
OUR
FRIEND

PROUD TO BE
VRIEND
v/h **S.M.A.K.**

Ontmoet je graag
KUNSTENAARS?
Wij brengen jou
naar hun atelier!

**Meebouwen aan onze
S.M.A.K.-COLLECTIE?**

Koop samen met
ons een kunstwerk
voor de collectie!

NETWORKING?
Wij geven jou een platform!

Meer info:
T +32 (0)9 240 76 25
vmhk@scarlet.be

ENJOY AS A FRIEND

- Gratis toegang S.M.A.K. & Mu.ZEE
- Uitnodigingen voor alle tentoonstellingen van het S.M.A.K. en activiteiten Vrienden v/h S.M.A.K.
- 4 Gratis gidsbeurten per jaar in het S.M.A.K.
- Exclusieve deelname ledenactiviteiten + kortingen (ART FOCUSsen, reizen, atelierbezoeken, drinks, ...) Reductie op onze recent uitgegeven ART PRINTS
- Kortingsstarief: Lille 3000, Maison Rouge (F), M HKA, MSK, MUDAM (L), Musee d'Arte Contemporanea Rivoli (I), Palais de Tokyo (F) en Wiels 10% Reductie S.M.A.K. bookshop, 10% boekhandel Copyright (A'pen en Gent)
- Abonnement Hart aan voordeeltarief; €59,00 i.p.v. €65,00. Vraag uw voordeeltarief aan bij hart-magazine@idecommedia.be

TARIEVEN

10 euro	→	Young friend
40 euro	→	Individual
60 euro	→	Family
395 euro	→	Young V.I.P.
795 euro	→	V.I.P.
1560 euro	→	V.I.P. Corporate

VRIENDENDAG! **24.10.2015**

We gaan onze Vrienden verwennen!

Met op het programma:

- Artist Talk in het kader van de tentoonstelling 'Drawings. The Bottom Line'
- Rondleidingen op verschillende tijdstippen Vriendendrink en -lunch, aangeboden door onze vereniging S.M.A.K. achter de schermen, depot & restauratie. Er zitten heel wat werken van onze vereniging in de collectie!
- Debat 'The role of drawing in Contemporary Art'
- Etcetera III met performances en visuals, georganiseerd door onze YOUNGfriends. Gedetailleerde info volgt later, via onze digitale nieuwsbrief!

Meer activiteiten op onze website: [www.smak.be!](http://www.smak.be)

VMHK vzw
Jan Hoetplein 1
9000 Gent
België

**Vrienden
v/h S.M.A.K.**

T + 32 9 240 76 25
F + 32 9 222 38 96
E vmhk@scarlet.be
S www.smak.be

Leuven
www.slac.be

Liedekerke
www.liedekerke.be

Lier
www.academielier.be

Maasmechelen
www.kunstacademie-online.be

Maldegem
www.maldegem.be

IKA Mechelen
www.ikamechelen.be

Mechelen
www.academiemechelen.be

Menen
www.academimenen.be

Merksem
www.academiemerksem.be

Mol
www.gemeentemol.be/vrijetijd

Mortsel
www.abk-mortsel.be

Neerpelt
www.nikovzw.be

Nijlen
www.academienijlen.be

Oostende
onderwijsaanzee.be/kunstacademie

Oudenaarde
www.oudenaarde.be

Overijse
www.bko.be

Poperinge
www.kunstacademiepoperinge.be

Roeselare
www.saskroeselare.be

Ronse
www.ronse.be

Sint-Niklaas
www.academiesintniklaas.be

Sint-Pieters-Leeuw
www.sint-pieters-leeuw.be

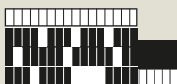
Sint-Truiden
www.academiehaspengouw.be

Temse
www.academietemse.be

Tielt
www.academietielt.be

Tienen
www.tienen.be/art

Tongeren
www.pentagoon.be

Turnhout
www.turnhout.be/tekenacademie

Vilvoorde
www.portaelschool.be

Waasmunster
www.academiewaasmunster.be

Westerlo
www.westerlo.be

Wetteren
www.academiewetteren.be

Wilrijk
www.academiewilrijk.be

Zottegem
www.sabkzottegem.be

Zwevegem
www.kazwevegem.be

“

Dit magazine hebben we samengesteld voor zowel onze huidige als voor onze toekomstige leerlingen en voor iedereen die houdt van kunst en cultuur. We hopen dat je je als lezer herkent in één van de vele verhalen. We weten dat er heel wat mensen rondlopen met dat grote verlangen om ooit die stap naar de Academie te zetten. Om die droom, die men koestert, toch eens te realiseren. Doe het. Nu!

Dit magazine wordt uitgegeven door Codibel, het comité van directeurs van de Academies voor Beeldende Kunsten binnen het deeltijds kunstonderwijs in Vlaanderen en het Brussels Hoofdstedelijk gewest.

Redactie	Jean-Marie Bytebier Peter Defurne Koen De Roovere Jo Foulon Hans Martens Heidi Nolf Fritz Van Damme
Eindredactie	Piet Vanrobaeys, Opus Operandi vzw
Interviews	Hilde Van Canneyt
Grafisch ontwerp	Ines Cox, www.inescox.com
Fotografie	Anneke d'Hollander / Met dank aan de leerlingen van de afdelingen fotografie van de deelnemende academies voor de overige foto's

Dit magazine werd in juli 2015 gedrukt bij Albe De Coker, Antwerpen op 20.000 exemplaren

Met de steun van het Vlaams Ministerie van Onderwijs en vorming www.ond.vlaanderen.be
V.U. Bart Remans, voorzitter Codibel vzw
p.a. Toekomstlaan 9, 3910 Neerpelt

© juli 2015

”